

BŐRSZÉKIPAR.

KENDI ANTAL Budapest, IV., Károly-utca 2.

Angol bőrbutor készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. — Ebédláscékek, íróasztalok valódi bőrről, ülőbutor-állványok kárpitozásra. — Székátlakítások. 12680

FELDES MARGIT CRÈME LEGJOBB ARCZSÉPTŐ SZER

Dús kebel elérése czéljából.

A művészt szép kebelt elérni a hölgyekre néve már nem képez titkot, mióta a **Pilules Orientales** (keleti pilulák) csodaszere tulajdonságai ismeretesek. E pilulák tényleg azzal a képességgel bírnak, hogy a kebelt fejlesztik, szilárdítják és újra helyreállítják, valamint a nyak és váll kiálló csontjait elfedik és ennélfogva a kebelnek kecses teltséget kölcsönöznek a nélkül, hogy a derekat szélesítik. A **Pilules Orientales** filkpen keleti nővény-kivonatokból állanak és teljesen arsenikmentesek, az egészségre mindig jóhatásúak. Hathatóságukat nem szabad más külső vagy belső használatra szánt hasonló készítményekkel összehasonlítani. Egy több mint húsz éves siker igazolja a **Pilules Orientales** hírnevét és bebizonyította, hogy azok éppúgy az asszonyok, mint a fiatal leányok számára az egyedüli igazán biztos szer, melyvel dús és szilárd kebelt elérni lehet. Könnyű diszkrét kezelés. Tartós siker körülbelül két hónap alatt. Egy üveges használati utasítással K. 6.45 bérmentve, utánvételt K. 0.75. **J. Ratié, gyógyszerész Páris.** Raktárak Ausztria-Magyarország részére: Budapest: Turók József, Király-utca 12. Wien: R. Pserhofer, Singerstrasse 15. 12292

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL
Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszere gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. ztvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer.
Külföldi íze. 5000-nél több orvosi vélemény. **J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.**
Vásárolható a gyógyszerárakban feltüntetett árakban: K. 2.60, egész literes üvegekben K. 4.80.

Vadászfegyverek

vívó- és torna-szerek, orosz sárcipők legolcsóbb beszerzési forrása
Seffer Antal sporteszközök, hálók és kötélgyártó ipartelepe. Budapest, IV., Károly-utca, boltszám 12. (Kárpenti városrész épülete.) Képes árjegyzék kivanatra ingyen és bérmentve.

Beszélőgépek

7 koronától 500 ig. Részletfizetésre is. Lemecsekre. Ingyen Ódeon lemezek. Szüntelen elismeréssel. **Tóth József** gramofon kereskedő Szegeden, Kányk-utca 3. sz. Árjegyzék ingyen.

Feltűnést keltenek TITANIA gyorsgőzmosogatók

Egy gyermek mossa vele az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hófehérré.
Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
Képviseleők keresetnek. Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179 O.-Oesterr.

Ha őszül a haja

ne használjon mást, mint a „STELLA“-HAJVIZET, mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti szívét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszerárában, Budapest, V/49, Szabadságtér, Sótár-utca sarkán. 12445

Hegedűk. Cimbalmok. Fuvolák.

Forgatható és önműködő hangszerek. Elsőrangú gyártmányok. Pompás kivitelben. Mérsékelt havi részletfizetésre.
ELEK és TÁRSA
Budapest, VII., Károly-körút 10.
Méltányos üzleti elvek, Előzékeny kiszolgálás.
Képes hangszórárjegyzék ingyen és bérmentve. 12555

A SICULIA

A gyomorégést azonnal megszünteti. Páratlan nyálkaoldó és étvágygerjesztő.
A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál fölülmulhatatlan.
12608
Magyarországi főraktár: **BRAZAY KÁLMÁN** Budapest, József-körút 37. Telefon 52-16.
A sós savanyu vizek királya. Kapható minden gyógyszerárban, drogeriában és fűszerkereskedésben.

Sárga János

kolozsvári ékszer- és ezüstáru gyárosról a legújtanosanban beszeresettek a legdivatibb ékszerek, ötvös-művek, ezüstneműk, órák, egyházi felszerelési és iparművészeti cikkek előnyös részletfizetésre is. Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve. 12539

Egészséges testben, egészséges lélek.

A nagy életigazságok közt is első helyen áll ez a közmondás. A kifogástalan, hibátlan egészségnek pedig főkélléke a fürdés. A természet-től fogva nem alkalmas bármely víz is az egészségre nézve felette kedvező, kitűnő fürdővizé teszi a Rogátty-féle pipere-borax, amely a testnek ruganyosságot és bársóny-simasságot kölcsönöz. Kapható Rogátty Kálmán drogeriájában (Budapest, Rákóczi-ut 10.), valamint minden gyógyszerárban, drogeriában és fűszerkereskedésben. 12550

Magyar Könyvtár.

Szerkesztő Radó Antal.
Egy-egy szám ára 30 fillér. **506** Minden fizet külön is kapható.
UJ:
486. Katona Lajos. Középkori legendák és példák.
487. Guy de Maupassant. Az ékszer. Ford. Tóth B.
488-489. Wilde Oszkár. Bunbury. Köznapi komédia három felvonásban. Fordította Mikes Lajos.
490. Turgenyev Iván. Pjetuskov. Fordította Ambrozovics Dezső.
491. Cicero beszéde L. Manilius mellett. Fordította Szidarovszky János.
492. Somossi István. A bélyeggyűjtés kézikönyve.
493. Haldan Langaard. Wilde Oszkár. Fordította Moly Tamás.
494. Alfred de Musset. Szeszély. — Az ajtó tárva vagy zárva legyen. Fordította Hevesi S.
495-496. Wilde Oszkár. Az eszményi férj. Színmű 4 felvonásban. Fordította Mihály József.
497. Ady Endre. Sápadi emberek és történetek.
498-499. Wilde O. De Profundis. Ford. Mikes Lajos.
500. Beöthy Zsolt. Költők és hősök.
501. Krúdy Gyula. Hét szilva.
502. Wilde O. Aforizmák és ötletek. Ford. Radó Teréz.
503. Daudet A. Művészasságok. Ford. Elek Arthur.
504-505. Sutro Alfréd. Az acélkirály. Színmű 4 felvonásban. Ford. Sebestyén Károly.
506. Wilde O. Flórenczi tragédia. Ford. Benedek M.
Kiadja **LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE** (Wodianer F. és Fial) részvénytársaság Budapest, VI. ker., Andrassy-út 21. szám. Kaphatók minden könyveskereskedésben.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

VASÁRNAPI UJSÁG

4. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JANUÁR 26.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. A „Világkronika”-val negyedévenként 80 fillérrel több. Félévre — 8 korona. Negyedévre — 4 korona. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

A DELEGÁTUSOK AZ ADRIÁN.

MONTECUCCOLI gróf tengerenagy a világ legkedvesebb embere és mindenkéft szívenedélyes tengerész. Éveken át szomorúan látta a delegációkban, hogy a képviselő urak esetleg érthetnek a politikához, de édes keveset tudnak mindabból a nagy technikai és harcászati ügyből, a melynek számára tulajdonképen az ország sok millióit megszavazzák. Fejébe ötlött tehát az a zseniális gondolat, hogy mindazt a haladást és mindazt a harci tökéletességet, a mit különösen az ő keze alatt a tengerészet felmutathat, bemutatja a delegátusoknak.

A tervet tett követte, s a tengerenagy meghívása folytán 30 osztrák és 25 magyar delegátus leutazott Triesztbe, hogy mindazt megtekinthesse, a mi a mi tengerészetünkre vonatkozik. Megérkezésükkor egyenesen a Thalia nevű fényesen berendezett nagy Lloyd gőzösön helyezték el a delegátusokat, akként, hogy ez a hatalmas hajó a kirándulás egész tartama alatt otthonul és étkező helyiségül szolgált, akár a szárazon, akár a hadihajókon időzött is a társaság. — A hajó nagy ebédlőjében és remekül berendezett pipázójában úgy a hogy összeismerkedtek a két parlament delegátusai, a kik között ez kezdetben nehezen ment, mert az osztrák képviselőház az általános választó

jog révén egyszerre hirtelen demokratizálódott, s külső megjelenés és társadalmi szempontból a két parlament képviselői nagyon eltérnek egymástól. Mindazáltal mégis csak kifejlődött közöttük egy bizonyos ismerkedés, a melyre talán máskor is szükség lenne, nem csak így, hogy véletlenül történjék meg egy ilyen kirándulás alkalmával. Első napon reggel mindjárt torpedó naszádokra szállott az egész társaság s ezek elröpítették a delegátusokat a trieszti hajógyárba, a hol épen két nagy hadihajó van építés alatt. Igen érdekes látvány az ilyen hajó-építés. A tenger partján hatalmas gerendákból és lécekből először megvetik az elkészítendő

A DELEGÁTUSOK AZ ADRIÁN. — TORPEDÓ-NASZÁDOK TÁMADÁSA CSATAHAJÓK ELLEN.

A DELEGÁTUSOK AZ ADRIÁN. — MEGÉRKEZÉS A PÓLAI LÖVŐTÉRRE.

hajónak az ágyát s akkor azután ehhez alkalmazkodva kovacsolják össze a különböző aczéllemezeket, a melyeket már előre elkészítettek a vasgyárak, s a mely lemezeket hatalmas darú segítségével azon a helyen tesznek le, a hol azután azok a hatalmas páncél hajóalkatrészeül szolgálnak. A fiatal tengerész mérnökök nagy igyekvéssel magyarázták meg a hadihajó építésének minden részletét.

Különösen a körül forog most már az egész tudomány, hogy az orosz-japán háború tanulmányából szerzett tapasztalatokat a páncél szerkezet terén értékesítsék.

Csak az a baj, hogy az ilyen hajó-építés gyors keresztülviteléhez rengeteg pénz lenne szükséges. Angliában, a hol a haditengerészet a nemzeti védelem főtényezője, kitűnően vannak berendezve ezek a hajógyárak, úgy, hogy nyolcz hónap alatt elkészül bennük a legnagyobb hadihajó is, a mi viszont nálunk sajnos több évtől tart s így megeshetik, hogy a mire egy ilyen modern hajó elkészül, időközben felmerült találmányok miatt már egyáltalán el is veszté modern mivoltát.

A hajógyár tanulságai után az egész társaság áthajózott a csodaszép Miramárba, abba az ábrándos várkastélyba, a mely fehér falival oly költőien emelkedik ki az Adria hullámaiból. Végig járta a társaság mind azokat a szobákat pazar kincsekkel, a melyekben egykor Miksa kir. herceg élte boldog családi életét mindaddig, a meddig a mexikói koronával ki nem esáhták békés otthonából.

Mindenki előtt ismeretes az a nagy tragédia, a mely a távol Mexikóban lejátzódott. Megilletődéssel szemlélte a társaság azt a márványszobát, a melyen Miksa kir. herceg a mexikóiakkal kötött szerződést aláírta. A hideg márványlap gyönyörű berakásaival tulajdonképpen a világ egyik legszerencsétlenebb végű jelenetének volt egykor szemtanúja.

A miramari park ép úgy emelkedik felfelé, mint Páris mellett a híres st.-cloud-i nagy park, — a melynek közelében a világhírű svessri porcellán készítik — azzal a különbséggel, hogy a st.-cloud-i park mint gyönyörűen befejezett egész nyomul fel végig a dombok és teraszok hullámain át, míg a miramari park felett kopáran emelkedik a tengert uráló hegyoldal, messzire hirdető, hogy a szerencsétlen kir. herceg nem fejezhette be parkját, a melynek minden egyes fája az ő kezének az ültetése.

Este Hohenlohe herceg, Trieszt kormányzója fényes estélyt adott a delegátusok tiszteletére, hol a tündérelleg kivilágított termekben élénk beszélgetésbe ereszkedtek a tengerész tisztek és a delegátusok.

Künn a kikötőben négy nagy hadihajó horgonyzott. Másnap torpedó naszádok útján a delegátusok a hadihajókra szálltak, hogy végig nézzék azt a remek tengeri csatát, a mely a kirándulás fénypontját képezte. Gyönyörűen süttöt a nap, s remek idő kedvezett a kirán-

dulónak. A hadihajók három nagy kéményéből hatalmas erővel szállott fel a füst, a mikor oszlopvonalban megindultak a pólai kikötő felé, hogy ütközben az ellenséges hajókkal találkozzanak. De a tengeri ütközet borzalmas szépsége előtt még megnyugvásul Parenzó városában megtekintették a delegátusok a történelmi nevezetességű helyeket, a melyekhez a római és veneceai uralom idejéből annyi véres és békés emlék árnyéka fűződik.

Alig hogy a hadihajók ismét útra keltek, négy óra felé négy nagy füstoszlop tünt fel a távolban, jelentvén, hogy az ellenséges hadihajók közelednek. De a közeledést természetesen nem lehet észre venni az óriási távolból, hanem csak abból látni a hajók mozgását, hogy a füst után lassan feltűnik a távolban az árbócok csúsa s mind több és több látható az árbóc-szerkezetből, valamint a kéményből, a mig végre feltűnnek maguk a hadihajók egész nagyságukban. Ekkor megkezdődött az óriási ágyúzás, a melynek lármája megremegett az ehez nem szokott képviselőik egész mivoltát. Pár perc alatt hatalmas füsttenger vette körül a hajókat s abból a mi ott a néző szemé elé tárult, körülbelül következtetni lehetett arra, hogy milyen rettenetes lehet egy igazi tengeri csata.

Mikor a sötétség beállott, viszont a torpedó naszádok gyakorlatotztak a delegátusok előtt. Ez a harez a világ egyik legizgatóbb drámai jelenete. — A torpedó sötétben támad alattomosan, de csak akkor járhat küldetése sikerrel, hogyha körülbelül 600 méterre meg tudja közelíteni a nagy hadihajót; ekkor óriási erejű robbanó anyaggal telt lövegét kilövi a nagy hadihajóra, a melyen rendszeren akkora lékét üt, hogy a hadihajó sorsa úgyszólván meg van pecsételve. — De viszont a nagy hajó személyzetének épen az a feladata, hogy ne ereszze ilyen közel ezeket a kis alattomos szörnyetegeket. E végett a mint az este beáll, felfeltáta figyel mindenki a hajón, s ha legkisebb neszt hallanak, vagy egy gyanus pontot látnak, azonnal oda fordulnak a nagy fényzórók, s a torpedó naszádok felett ekként támadó nappali világosság segélyével a golyószórók elpusztítják a vakmerően közeledőt.

A gyakorlatra vezényelt nyolcz torpedó naszád merész rohamokat intézett az egyesült hajóraj ellen, a melyre ezek iszonyú ágyúzással feleltek a sötét éjszakában. Ez háborúban a létért való küzdelem igazi példája. Az orosz-japán háborúban megtörtént az, hogy egy japán tengerész belátván, hogy torpedó naszád nem tudja megközelíteni az orosz hajót, vízbe vetette magát s úgy hajította maga előtt a torpedó löveget, de bizony a fényzórók mégis felfedezték s férfias rettentetlenségre valló merész vállalkozásáért halállal fizették.

Póla kikötője fényes kivilágítással fogadta az érkező delegátusokat s már messziről látszott a hatalmas Thália, a delegátusok uszó szállóhája.

Másnap reggel a pólai hajógyár megtekintése volt soron. Itt nem készítenek új hadihajókat, hanem állandóan jó karban tartják a bennlevő anyagot. Ugyanis minden hadihajót másfél éves turnusokban teljes átjavításnak vették alá, úgy a hogy az ember nyaranta egy-egy fürdőhelyen megromlott idegeit s fáradt testét megújítja. Ekkor lekaparnak minden hajóról minden festéket s az egész hajót újra befestik. Sokkal fontosabb azoknak a részeknek alapos befestése, melyek a vízben elvannak rejtve, mint azoké, a melyek kilátásznak, a mi a szinpadí festési tudományának homlokegyenest az ellenkezője.

Azután sorra került a híres pólai tengerészeti muzeum, a hol minden össze van hordva és szépen elrendezve, a mi a tengerészet múltjára és jelenére, dicső és szomorú eseményeire vonatkozik. A muzeum főbúszkeségei a Thegethof tengernagy holmijai s azok a khinai zászlók, a melyeket a legutóbbi khinai expedíció alatt hódítottak el tengerészeink. — Majd bejárta a társaság a várost, a mely szép műemlékekben bővelkedik. Különösen megkapó szép látványt nyújt a híres római amphitheaterum gyönyörűen conservált hatalmas kerekded falazata, a mely egykor 30,000 néző befogadására volt alkalmas.

Este báró Reinlein kerületi főnök fényes estét adott, a hol megjelentek a tengerésztisztek szép feleségei, a mi a tengeri ütközet s annyi hajó és gép szemlélete után nagyon is jól esett a delegátus urak szemének. Sehoh a világon nincs egyútt annyi szép asszony, mint itt Pólában, a mi ékesen hirdeti, hogy a tengerésztiszti urak nemcsak a torpedó röpítésben, hanem az udvarlásban is elsőrangú mesterek. Általában a tengerész-tisztkar nívója nagyon szép. Nem is lehet rajta csodálkozni, mert világot járó, sok mindent látó, sok felé megforduló emberek.

A kerületi főnök estélyéről a tengerészeti kaszinóba ment a társaság, a hol a delegátusok öregei, fiatalja vígan lejtette a bostont a szép pólai asszonyokkal. Majd összevándorított egy nagyobb magyar társaság is, mert hiába, csak olyan a magyar természete, hogy ither sokat veszlekedik ugyan, de az idegenben egymáshoz húz.

Az estély előtt a délután folyamán sok szép tengerészeti gyakorlatban volt részük a kirándulónak. Egy nyilseben rohanó torpedónaszád kilőtt egy torpedót a közeli part ellen s a 10 méterre óriási robbajjal felszápódó víz mutatta a löveg hatalmas erejét. Beszélők, hogy egy ilyen lövés után a környék tele van dögölt halakkal, mert az iszonyú rázkódástól gutaütést kapnak. Nem is lehet kis meglepetés szegényekre nézve, a mikor a víz szabad ólén vígan úszkálva, szomszédságukban egy ilyen torpedó felrobban.

Majd egy új készítményű diósgyőri löveggel próbálövést csináltak a gyakorlatéren s a kísérlet remekül bevált, a magyar készítmény kitűnőnek bizonyult. Ezt a tanulságos kirándulást úgynevezett torpedó-rombolón tették meg a delegátusok.

A gyakorlatok befejezte után ezek a torpedó-rombolók mutatták be az ő szédítően sebes jármódjukat. Gyorsvonati sebességgel rohantak tovább, s a parton elterülő falvak szédítő sebességgel tüntek el a kiránduló szemé előtt. Egy gyorsvonat hajtása is már igen sok gőzerőbe kerül, de el lehet képzelni, hogy mennyi kell ahhoz, hogy egy ilyen torpedó-romboló a víz ellentállását leküzdve, gyorsvonat sebességére emelkedjék. A kémények oly borzasztó füstfelhőt oltottak szerte-széjjel, hogy automobil-szeműveg nélkül úgyszólván alig lehetett a fedélzetén tartózkodni. Majd ezután a sebes menetgyakorlat után, a melyet háborúban a torpedó-rombolók a torpedónaszádok üldözésére használnak, az egész társaság kiszállott a bájos brioni szigetén Kupelwieser gazdag isztriai polgár fürdőhelyén. Remek pálmaligetekkel, főlésgek legelőkkel, örökzöld bozóttokkal van borítva ez a sziget s nagy tömegekben tenyésznek a fácskák. Azonkívül gyönyörű római emlékeket ástak ki a föld alól, s egy szép régi úrilak falai, egy Vénusz-templom és egy Neptun-templom karsú oszlopai remekül emelik az egész sziget költőileg viruló tájkát. A tulajdonos egyik fiának szép felesége, egy bájos fiatal asszony fogadta a delegátus-

kat, s bevezette az óriási pinczébe, hol felfoghatatlan mennyiségben vannak felhalmozva az isztriai borok. Alig akartak hitelt adni a kirándulók annak az elbeszélésnek, hogy ez a tündérlak nyolcz évvel ezelőtt még vad bozót volt. Valóságos Robinson-munka az, a mit az öreg Kupelwieser családja tagjaival itt kifejtett. Szép holdvilágos estén érkeztek vissza a delegátusok a pólai kikötőbe, hogy másnap tovább hajózzanak Fiuméba. Ezen az úton is ragyogó napsugar kísérte a kirándulókat, s a máskor háborgó tenger fodrai alig mozdultak meg.

Fiumében megtekintették a delegátusok az ottani nagy hajó- és torpedó-gyárat, a melyek a magyar ipar hatalmas előretörését hirdetik ezen a téren is.

Este gróf Nákó Sándor fiumei kormányzó, szokásához képest, remek estélyt rendezett a delegátusok tiszteletére. Az osztrák kollégák nem győzték dicsérni azt a vendégszeretetet, fényt, pompát, a mit Nákó Sándor grófnál élveztek.

Ezzel véget ért a négy napos kirándulás s a delegátusok tanulságos ismeretekkel megrakodva, lelkükben szép napok emlékével tértek vissza Budapestre, a hol, sajnos, nem fogadták őket örömdetes hírek, hanem előttük meredt a maga rejtelmességével — a házszabályrevízió világa.

Nagy Emil.

SZÉP ASSZONY.

Oly szép vagy, mint a megszületett hajnal!
Körülfellek vágyódó sohajjal,
Szépséges asszony, földre szállt világ!
Mennyország tetet öltött üzenetie!
A mint benézek tiszta kék szemedbe:
Szemem a lelked lelkéig belát.

Oly ártatlan vagy, mint egy égi angyal!
Az ég búbját hordozod magaddal,
Egész mennyország vagy kedves magad!
Dalom fehér galambként száll utánad,
Nyomodban aranykód fátyola támad,
Lépted nyomán virág! virág fakad.

Ó boldog férfi, ki mosolygni látod,
Rád mosolyogni ezt a szép világot!
Ki gerleakazagását hallhatod!
Kit átölel karjának koszorúja!
Kit megcsókolhat édesen pirúva!
Ki kebled bőlesein elringatod...

— És mégis! Mégis! Sírni szeretnék én!
Hogy istennek e legremekebb képén
Nincs írva, nincs, dicső feltámadás.
Virágos fá, melynek lehull virága
S öltözi meddségégték magára...
Piros ígért — sötét nemadás.

Te drága nő! Ha gyermekajk csengője
Nem lesz soha dalaidba beszöve,
Szépséged, léted: egy nagy tagadás!
Virágos ravatal búbjáos völdod,
Az élet nagy halottját ejtve hordod...
Szépséged nem öröki soha más!

Ó siratom, siratom kell, hogy ennyi
Szépséged, erő nem tud mását teremni,
Hogy elműlik, mint árnyék, hirtelen...
Megállítám rohantát az időknek!
Hogy bár piramisok, hegyek ledőlnek,
Te állj, virulj: szépséged, báj, szerelem!

Oláh Gábor.

AUT-AUT.

Annie Vivanti.

Nekem a nap kell izzó lánghevével,
A melynek fénye mámort ont szívembe,
Vagy a vihar, a mely csak éjjelente
Pusztítva s rontra száguld szerte-széjjel.

A szürke ködöt gyűlöl szivem:
Vagy kék eget, vagy szélvész adj nekem!

Nekem szabadság kell, de végtelen,
— A lelketem a földhöz mi se' kösse —

Vagy, melyet négy deszkából róttak össze.
A szük koporsó, melyben éj pihen;
Mert ha röpülöm többé nem szabad,
Nyugodjam akkor inkább föld alatt!

Nekem szerelmed kell, a végtelen,
Bár később gyűlölet lesz is az ára,
Vagy ez, vagy az — de ne legyen határa,
Mert a közönyt én el nem viselem!
Szerelem, melynél égőbb nem lehet,
Vagy engesztelhetetlen gyűlölet!

Mindent vagy mitse' adj, szeress vagy átkozz,
Óvezzen napfény bár, vagy éji fénség,
Intsen koporsó, vagy a végtelenség,
S tekinteted, mely éltet, vagy halált hoz...
Ah, megváltóm vajjon szerelmed lesz-e,
Vagy a fájdalomk fenséges keresztje?

Olaszból fordította: Zoltán Vilmos.

A "BOYS' BRIGADE."

Elbeszélés.

Irta Szebenyei József.

A melyikünknek a kabátja belésén ott volt a «B. B.» jelvény kiezirkalmazott ezüstje, az nagyon büszke fiú volt. Belül hordtuk, hogy ne lássa senki, mert ez tulajdonképpen nem dekoráció volt, hanem titkos szövetség, nagyon titkos és nagyon lelkes törekvésnek jelvénye.

A Boy's Brigade abból a romantikus hajlandóságból nőtt ki, a melyet Gaboreau, Anna Katharine Green, John Dux és később Conan Doyle meg James Smith oltottak bele a 16—17 éves legényekbe. Persze ehez a nagy hajlandósághoz nem csak a nagy detektiv-romantika kellett, hanem olyan keret is, melyet New-York East side-ja, (a bevándorló negyede) és a közvetlen szomszéd City, a zúgó, morajló, rohanó város lázas izgalmai, millió büne, romlottsága és beestelensége nyújtott. És kellett hozzá egy sereg éles szemű, vakmerő amerikai gyerek, a ki nem ismer akadályt, a ki féktelen, a ki az apjától örökölte a rohanást és a ki tizenöt éves korában az érett ember szemével, de a gyerek naiv lelkesedésével nézi a világot.

A Davie Bang apja detektiv felügyelő volt, így Davie Bang volt a Boy's Brigade feje. Ő hozta az utasításokat és mi hajtottuk végre. Az amerikai fiúk bátorságával, szertelenségével a Boy's Brigade hamarosan számot tevő tényező volt a Detective Head Quarters-on, a hol igen gyakran bíztak rá fontos bűnyűgyeket. A hol a felnőtt ember megjelenése gyanút keltett volna, vagy a hova csak gyerek-szemtelenséggel lehetett beforakodni, vagy a hol lopni kellett a bűn felderítése végett, ott a Davie Bang bandája nagyon kiváló Brigádnak bizonyult.

A new-yorki rendőrség igen érdekes intézmény úgy magában véve is. Mindenik embere legalább hat láb magas, tehát egy fejjel túllépte az átlagembert, van heti 25—40 dollár (100 forint) fizetésük és formális esküt tesznek mint a tüzoltók, hogy a saját életük árán is megmentik az egy napos csecsemőt is.

Az East folyó ott ömlik bele a New-York öbölbe a City végén. Széles, gyilkos folyó, éjjel fekete mint a tenger vize és a keleti oldal nagy nyomorúságából minden éjjel elnyel egy darabot. A hol a Hester Street kinyílik a folyóra, a dockokon egymás nyomába jönnek a nyomorúság, az életuntság, a betegség, a honvágy és ezer más szomorú lelkiüsa öngyilkos. Olyan nap nincs, hogy búsz, harmincz bele ne ugorjék az East folyóba. A rendőrök úgy hívják ezt a helyet, hogy «dead march», halotti mars. Nyolcz rendőr ezirkál éjjel-nappal azon a pár száz méteres dockon, hogy megakadályozza az öngyilkosságokat. Nyolcz kitinó úszó, bátor, kipróbált legény, a kik minden éjjel megúszkálják a maguk életmentő útját télen, nyáron egyaránt és az ott veszteglő ambulancia kocsai viszi be egyenesen a Bellevue-ba a szerencsétleneket.

Davie Bang egyszer csak esodálatos dolgot mesélt. Egy hideg őszi este. Kód volt a vizen, nyirkos őszi kód. A Boy's Brigade ámulva hallgatta:
— Úgy áll a dolog, hogy a dead marchon

egy hét óta nem volt öngyilkosság. A múlt héten két rendőr a vízbe ugrásnál meghült és meghalt. Azért nem volt ott öngyilkossági kísérlet sem. Ti elhiszitek? Én nem. A rendőrök összebészelték. Nem ugranak a vízbe ilyen időben. Nekünk kell rájuk bizonyítani a gyávaaságukat. Megesküdtek pedig, beestelen, gyáva rendőrök.

Davienek tüzelt a szeme és nagyon haragudott a gyáva rendőrökre.
A rendőrök pedig családos emberek voltak. Szép, délczeg emberek. Fialatok, életkedv volt bennük. A víz pedig hideg volt, a levegő nyirkos, a tüdőgyulladás pedig veszedelmes, csunya betegség. És mért hagyják őket hónapokig azon az örhelyen? Mért nem váltják fel őket minden héten? Épen őket uzsorázzák ki? Nem ugranak bele senki után. A ki meg akar halni, haljon meg. Joga van hozzá.

A Davie Bang, meg a Boy's Brigade azonban más véleményen volt. A ki nem akarja a szolgálatot teljesíteni, az ne legyen rendőr. Mondjon le. Menjen hajómunkásnak. Aztán kiadta a rendeletet.

— Este tizenkét órakor hárman oda mentek, ki akar a vízbe ugrani? Ki tud jól uszni? Mert azok ugyan ki nem mentenek.
— Én, én, én. Mind jelentkezett.
— Én átusztam már a Harlem folyót.
— Én az öbölben fürdök mindig.
— Én a Coney Islandban díjat nyertem. Egyik a másikat licitálta túl.

— Három kell csak. Három különböző ponton ugratok bele, úgy hogy a rendőr lásson benneteket. Mi meg szerzetest leszünk. Én látni foglak benneteket. Futok utánatok. Az egyik után és mikor benne lesz, szólok a rendőrnek. Ha bele nem ugrik, szétépjük ott a helyén.

— Igen, szettépjük, — mondtuk utána. Szettépjük feltétlenül.
A Boy's Brigade ha elhatározta, hogy szétépjék valakit, azt szét is akarta tépni a legkomolyabban.

Davie az ujját a szájára tette, hogy csend legyen, aztán ment mindenki a dolgára. Szép szál fiuk voltunk. Izmos, verekedő kis bitangok. A szél, a fagy, a kód volt a legjobb ezimboránk. Ha nekimentünk úgy húszan az utcának, megállt a forgalom.

Este tíz órakor ott voltunk mindnyájan a Second Streeti templom előtt. Sötét, elhagyott hely volt. Kis csoportokban négyen, öten indultunk a folyó felé. Hárman ruhát vittek a hónuk alatt, hogy átöltözzenek a csavargó ruhából ha kikerülnek a vízből. A part sötét volt és elhagyott. Rendőrnek nyoma sem volt. Ott gubbasztottak a dockok alatt.

— Elő kell őket csalni.
Oda álltunk a dockok fölé és megkezdődött az előcsalás.

Hangos kiabálás:
— Nem engedem! Bele ne ugorj!
— Hagyjatok!
— Nem, nem, jaj! jaj!

Zúgás, morgás, egy hosszú éles fütty és láttuk e fekete alakokat minden oldalról közeledni, kerek golyóbis formájú kalpagjukon a numerus átesillogott a ködön.
— No most előre!

A Jame Parker egyenesen az egyik rendőr felé rontott, tíz lépésnyire tőle rohant a víz felé, utána Davie sebes iramban egyenest a rendőrhöz:

— Ne engedje az öcsém, bele akarja magát ölni. Ne engedje, jaj, jaj!
Zavaros futkosás, a rendőr a fiú után rohan, amott a másik kettő, a közeledő őrszemek szeme láttára 40—50 lépésnyire egymástól lassan vándorog a víz felé, mi meg a Hester Street végén, a deszkakerítéshez lapulva néztük mi les.

A Davie rendőre nem engedett. Már futás közben dobálta le magáról az övet, a botot, a kalapot és eltűnt a dockok sötétjében. Davie utána. A többiek azonban ügyet sem vetettek a másik kettőre. Benn a vizen egy rémes ordítás:

— I got the cramps! (Göresöt kaptam.)
Aztán egy másik:
— Wait I come for you! (Várj, megyek érte!)
És egy propeller hajó hosszú túlkölése követtezett, aztán csend lett.
A lélekzetünket is visszafajítottuk. Rémes

GŐZOSÓNAK FELHÚZÁSA A CSATAHAJÓRA.

percek voltak. Nem mertünk egymásra se nézni. Nem tudtuk, ki fogja-e, akarja-e kifogni. A többiek szaladtak a part felé, a hol a rendőr küzködött. Aztán csak zavart hangokat hallottunk. De ott maradtunk a helyünkön.

Őt percznyi csend következett, aztán hallottuk az ambulancia csemetését, kocsis zörgést, csöndes diskurzust, végre egy hosszú fütty, a mely hívott bennünket. Mentünk a fütty iránt. Davie jött a másik két fiúval. Jame Parkert bevitték a kórházba. Amazok fölszedték a sáros gúnyját, a rendőrök megint nem voltak sehol.

— Most bele velük a vízbe!

Davie kiadta a jelszót.

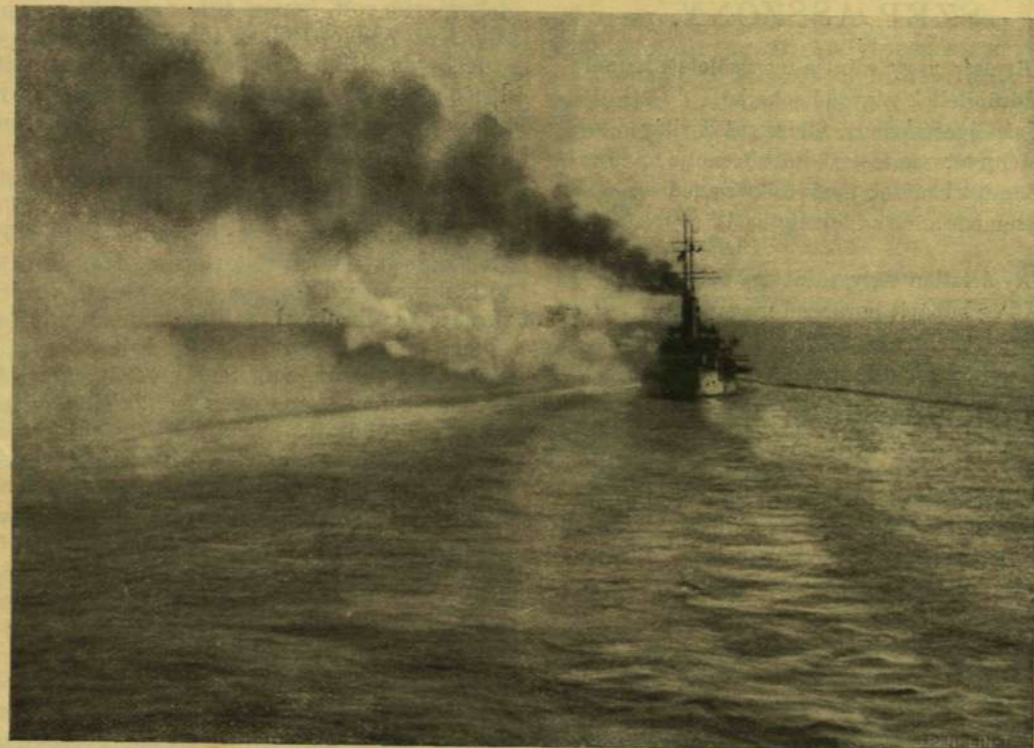
Husz gyerek-ember indult a docek felé. A köveket nedves volt az éjszakai köd esőpörgő vizétől, a lábunk csoszogása felriasztotta a rendőröket és láttuk, a mint egyenként előszállingóznak a sötét pont felől. Felénk közeledtek, de nem szóltak egy szót sem. Ott ténferegtek tanácstalanul körülöttünk, míg Davie oda nem szólt rájuk.

— Hallottátok híret a Boy's Brigade-nak?

— Hát aztán? — morgott az egyik.

— Aztán az, hogy mi ki szoktuk tekerni az ilyen gyáva fiézkók nyakát.

— Hallgass fiú, eredj haza aludni, megver az anyád.

AZ «ERZHERZOG KARL» VEZÉRHAJÓ CSATATŰZBEN.

— Szégyeljétek magatokat, — szólt Davie, aztán intett hogy mehetünk.

Az eső lassan szitálni kezdett, egy hajó hosszú túlkölése belebódult a város messziről zúgó éjjeli morajába, a rendőrök vizes gummi köpenyeikben tovább csoszogtak, mi meg indultunk hazafelé a gyilkos East folyó partján. Valahol meg benn a dübörgő, ködbontotta házóriások közt nyolcz asszony és egy sereg gyerek szívszorongva leste, hogy hazajön-e reggel a dead marehről az apjuk.

BLAHÁNÉ ELSŐ DIADALAI.

Szerény keretek közt, de igazán átértett bensőséggel ünnepli a magyar közönség a legmagyarabb művészno felszázados szini pályájának jubileumát. 1858-ban lépett először a szinpadra, mint nyolcz éves kis leány, Völgyi György győri társulatánál. Blaháné akkor még *Rheindl Lujza*. Gyermeklányka volt még, föllépése is csak próbálkozás. Döntő volt mégis egész életére, mert ez a próbálkozás tette színésznővé. 1864-ben a budai színháznál szerződik kicsiny énekes szerepekre. A későbbi Blahánét azonban sem Győrben, sem itt nem sejtették még benne.

A DELEGÁTUSOK FIGYELIK A DÍÓSGYÖRBEI GYÁRTOTT UJ ACZÉLLOVEGEK HATÁSÁT.

A DELEGÁTUSOK AZ ADRIÁN. — Jelfy Gyula féltetelei.

Első igazi diadalait a nagy alföldi városban, Debreczenben aratta. Jó sorsa hozta ide 1866 őszén. Akár Győrben, akár Budán nagy művésznővé fejlődött volna, az kétségtelen, de hogy a legnagyobb magyar népszimnű-énekesnő lett, azt a debreczeni hat évek köszönhetette. Első férje, ki nagy tehetségét fölismerte, szubrett primadonnának szánta, az is maradt volna, ha szinpad pályája a debreczeni szinmagyar környezetben a magyarság szerencsésére más irányba nem kanyarodik.

Tizenhat éves fiatal leány volt, mikor *Kölesi Lujza* szinpad néven a debreczeni társulathoz került. Debreczennek akkoriban kitünő szintársulata volt. *Foltényi, Foltényiné, Mándoky, Eggüd, Vizvári, Vizváriné, Szakál Róza, Szabó Róza, Rónay, Rónayné, Zöldy, Vidor, Mustó* sokat emlegetett, kiváló színészek tartoztak kötelékébe. A vezetést a város egy igazgató bizottmányra bízta, melynek tagjai Komlóssy Imre, Csanak József, Kerekes József, Telegdi László és Oláh Károly előkelő városi emberek voltak. Intendáns Kiss Sándor volt, a szinügyekben páratlan buzgóságot tanúsító talpig őr ember.

Ilyen társulatban, ily kiváló erők között kezdő színésznőnek nehéz a helyzete. Kölesi

Lujza azonban csakhamar észrevétette magát s nem telt bele két év, a debreczeni, nyári tartózkodásuk ideje alatt pedig a nagyváradi közönség minden szeretettel elhalmozott, körülrajongott művésznője lett.

Első föllépése az *Offenbach Varázshegedűjében* történt 1860. szeptember 27-én.

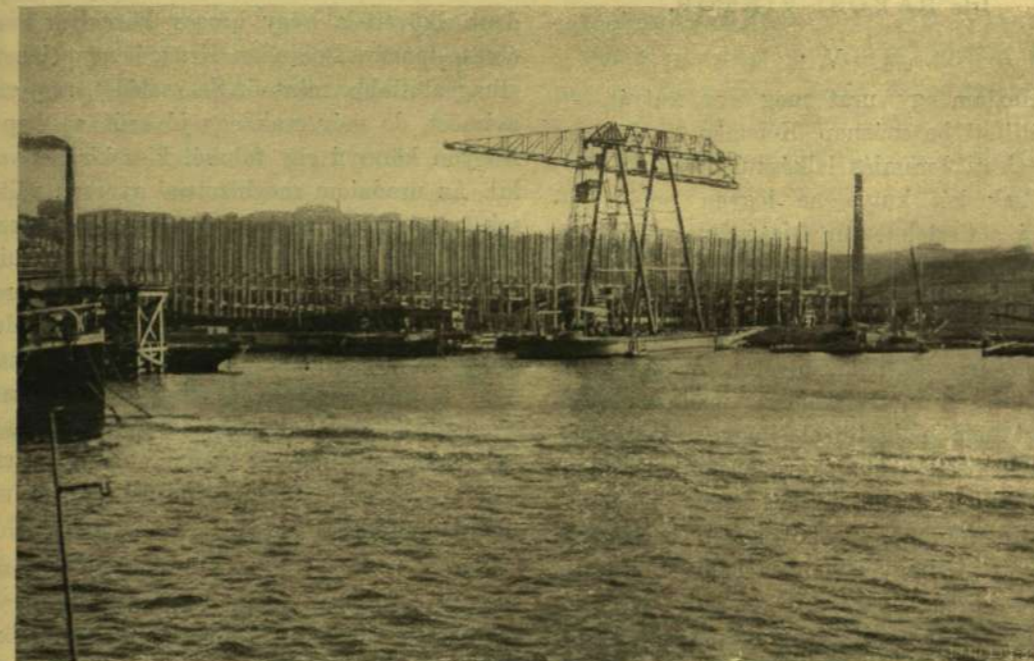
A «Hortobágy» című heti közlöny Sz. T. névjelzésű szini referense (Szana Tamás) így ír erről a föllépésről: «Kölesi Lujza érdekes szinpad tünemény; élénk játéka, csengő hangja egyiránt figyelmet keltett. Idővel kitünő naiv színésznő válhatik belőle.»

Ez az első bírálat debreczeni tartózkodása idejéből. Jóakarátú, meglehangú kritika, bizonyára boldoggá tette a fiatal, kezdő színésznőt. A jóslás azonban nem egészen vált be, mert kitünőnek kitünő, de mégsem «naiv színésznő» vált belőle.

Második föllépése ugyancsak Offenbach-darabban történt. A «Dajka» című egyfelvonásos operettben játszotta a cím szerepet. A referens megint dícsérettel emlékezik meg róla: «Offenbach operettjében Kölesi Lujza szeretetreméltó dajka volt s kedves játékaival nemesak

AZ «ERZHERZOG KARL» FÖDÉLZETÉN.

HADIHAJÓK ÉPÍTÉSÉRE VALÓ ÁLLVÁNYOK A TRIESTI HAJÓGYÁRBAN.

Eddigélé tehát népszimnűvel egyáltalán nem próbálkozott meg. Zenei nevelése más szerepkörre utalta. 1867 január 12-én azonban pályája nevezetes forduloponthoz jutott. Ekkor lépett fel elsőül népszimnűben. A *Rokkant huszár* volt az a darab, melylyel diadalmas népszimnű-énekesnői pályája megkezdődött. Zöldy, Horváth, Szombathí, Vizvári voltak szereplőtársai ebben a népszimnűben, melyben a szini referens szavai szerint «B. Kölesi Lujza (Marcsa) kedves játékaival s dalaival most is elragadta a közönséget.»

Másodikul február végén lép föl népszimnű szerepben, még pedig Szigeti népszerű művében, a «Vén bakanos»-ban Réthy Mihály vendégjátéka alkalmával. Megint igen szép sikerrel.

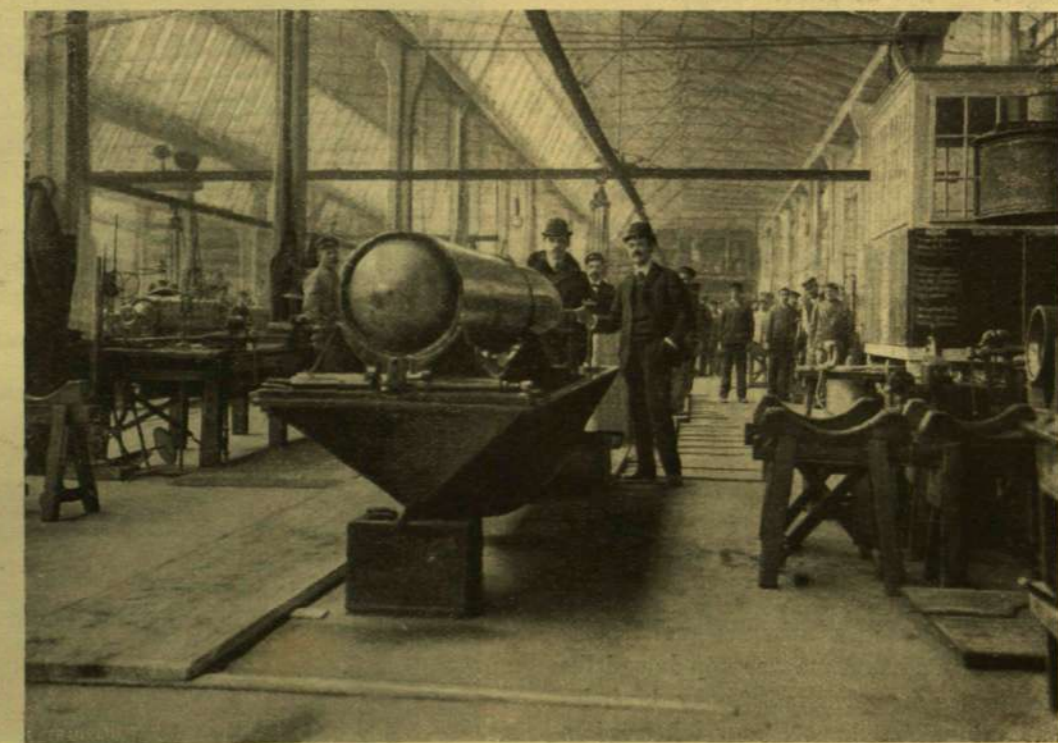
Közben február elején Weber operájában, a «Büvös vadász»-ban játszott s ez alkalommal részesült először olyan kellemetlenségben, a melyben gyönyörű pályája alatt minél kevesebb része volt. Ekkor kapott első ízben kedvezőtlen kritikát: «Kölesi Lujza esinosan éne-

szinpad imádóit, hanem a közönséget is elbájolta.»

A november 11-iki tudósítás számol be harmadik föllépéséről Souppé «Magyar huszár» című operettjében. Nevezetes dolog, hogy ez a referáda említi először azon a néven, mely ma már önálló fejezet a magyar szinművészet történetében. «Blaháné Kölesi Lujza az árva leányt tapsok mellett személyesíté. Rokonszenves, esinos hangja, megnyerő külseje, élénk játéka a közönség kedvencévé tették a kedves kis szinpad jelenségét.»

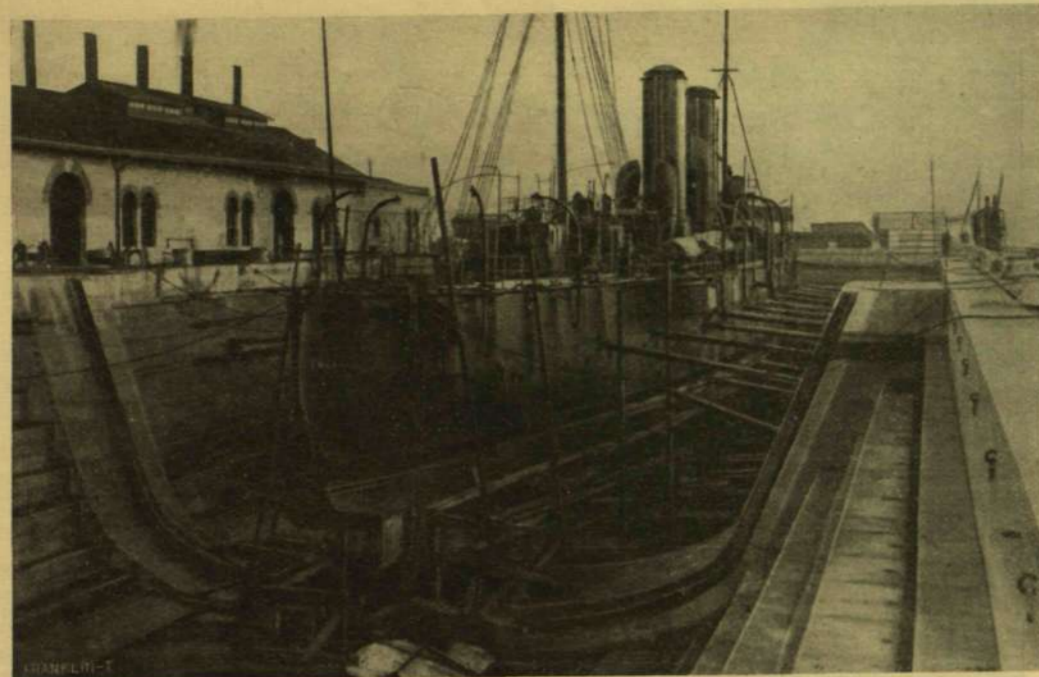
Ugyancsak november hó folyamán föllép nem énekes szerepben is. Rákosi Jenő Aesopusának debreczeni első előadása alkalmával Tamia szerepét játsza, a tudósítás azonban nem emlékezik meg róla, minő sikerrel.

December havában Souppé «Pajkos diákok» című operettjében arat hatalmas sikert. Ez a darab lett a szini idény legjövendelmézőbb darabja. Blaháné föllépése mindig telt házat hozott benne a társulatnak. Kevéssel ezután Verdi operájában az Álarcos bálban lép föl. «B. Kölesi Lujza (Oszkár) kellemes alakja, ügyes, fesztelen játéka s éneke ezuttal is mint rendszerint, teljesen elbájoló a közönséget» — írja a tudósító.

A FIUMEI TORPEDÓGYÁR BELSEJE.

A DELEGÁTUSOK AZ ADRIÁN. — Jelfy Gyula féltetelei.

A «ZENTA» HAJÓ JAVÍTÁSA A DOCKBAN.

kelt, de játékból a kedélyesség, mi a szerepben lényeges tényező, csaknem egészen hiányzott.

E kritikára csakhamar ráczafolt a diadalok egész sorával. Souppé «Szép Galathéája»-ban tüneményes sikere volt. Majd márczius 10-én a «Peleskei Nótárius»-ban. A siker és az ünneplés melege megolvastotta a kritikus zordságát is s erről a föllépésről már így ír: «Köles Lujza, mint biróné, kedves tünemény volt, igen csinosan énekelt és zajosan megtapsolták. Ő a debreczeni közönség *enfant gatée*-ja».

Az is maradt mindvégig egész debreczeni tartózkodása alatt. Voltak darabok, melyeket tisztán az ő elbűvölő egyénisége tartott műsoron. Így Offenbach «A georgiai szép nők» című operettje, melynek ügyetlen szövege Blaháné művésze és népszerűsége nélkül nem csinált volna annyi telt házat.

A nagyváradi nyári idény alatt már primadonnává növekedik. Első föllépése alkalmával Zois operettjében: «A matrózok a földézetén» a városi közönség már úgy fogadja, mint elismert nevet, ünnepelt színésznőt. «A nagyszámú közönség Blahánét (Emma) valóságos tapsviharral és virágözönnel fogadta; kár, hogy kicsiny szerepében nem tündököltethette szép tehetségét» — írja az ottani tudósító.

A siker ezentul állandóan mellé szegődik. Kivált Offenbach darabjaiban: a «Sóhajok hídja», «Orfeusz az alvilágban», «Dunanan apó», «Gerolsteini nagyhercegnő» operettekben aratja diadalait.

A debreczeni közönség alig tudott betelni vele. Nem volt olyan jelentéktelen darab, mely zsufolt házakat ne hozott volna, ha Blaháné játszott benne. Népszerűsége túlment Debreczen határára s 1872-ben, hat évi itteni tartózkodás után, a Nemzeti Színházban lett utódja a pótolhatatlannak hitt Hegedűsnének.

Ettől kezdve többé nemcsak a debreczeni közönségnek, mely fölfedezte, fölkarolta s a hír szárnyára emelte, hanem az országnak *enfant gatée*-ja, örökifjú művésznője. A debreczeniek sokáig fájlalták, hogy bevezették kedvenczők hűtlen lett hozzájuk, legfőjebb az vigasztalta őket, hogy Blahánét a magyarságnak mégis csak Debreczen adta. A magyar nép dalos lelke itt ihlette meg a művésznőt, hogy kivételes Isten-adományaként kapott nagy tehetségét a magyar népszínmű szolgálatába szegődtesse.

Csűrös Ferencz.

KIÁRENDÁLT URAK.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta RÁKOSI VIKTOR.

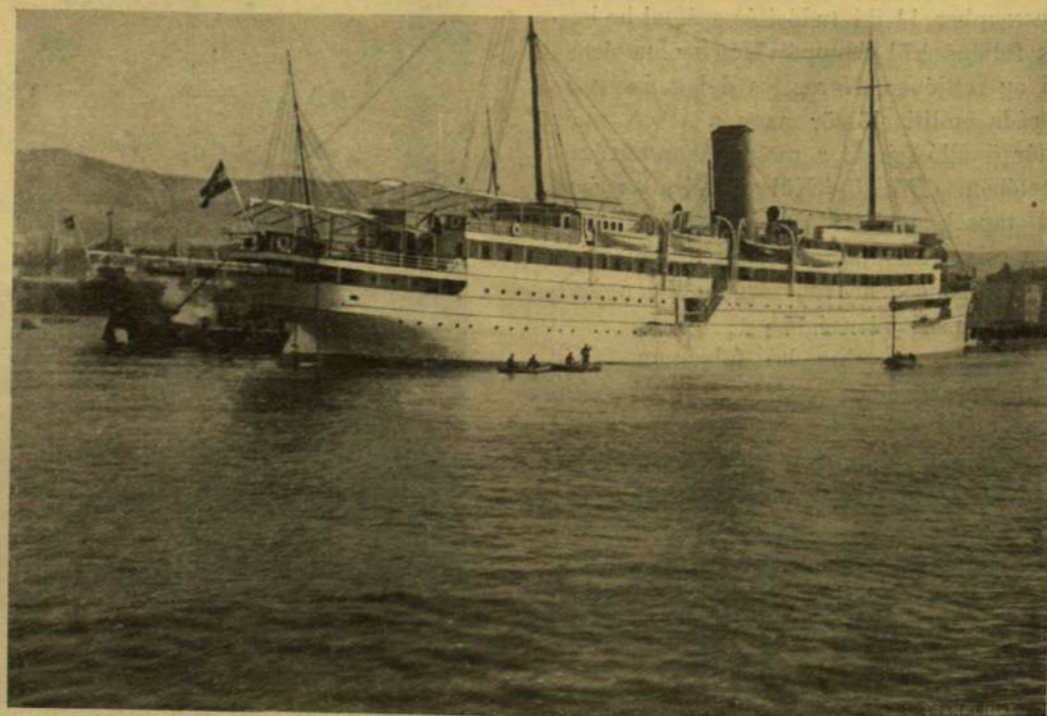
V.

— Hoztam egy urat meg egy kutyát, — ezzel állított be másnap Kelemen gazda tiszteletes Csuti Jeremiás lelkész úrhoz.

— Csak két kutya ne legyen belőle, — felelt rá a tiszteletes úr fejcsóválva — különben miféle ember?

Kelemen uram válaszképpen elmondta hiven ér-tarpai útjának történetét. A mi annyival is könnyebben ment neki, mivel ugyanezt először elmondta a birónál, másodsor pedig a jegyzőnél. Azt nem hallgatta el, hogy ő veszedelmes embert keresett a község számára, de az almafával való jelenetet jónak látta mégis kihagyni, mert attól félt, hogy ebből sokan azt fogják következtetni, hogy ő gonosz lelkületű embert hozott a község nyakára.

Addig is, a míg a házával elkészülnek, Szentlélekit Boldizsár tanítóhoz szállásolták el, a kinek kis vendégszobáját a bujdosó elfoglalta. A Szentléleki ház fölépítéséhez azonnal hozzá is fogtak, még pedig nagyon leleményes módon.

A «THALIA» GŐZÖS A TRIESTI KIKÖTŐBEN.

A DELEGÁTUSOK AZ ADRIÁN. — Jely Gyula főlételei.

A grófi uradalomnak volt egy háza a községben. Az uraság ugyanis jónak látta, tekintettel erre, tekintettel arra, de meg tekintettel amarra is, hogy valami alsóbb rendű alkalmazottja útján szemmel tartsa a szentpáliakat. Ez az alkalmazott quasi az uradalomnak nagykövete volt Szentpálon. Az érdeklentéteket simítani igyekezett s általában az volt a törekvése, hogy a község és az uradalom közt állandó jó viszonyt létesítsen. A mi persze nagyon nehezen ment, mert az is nagyon nehezen fért bele a nép fejébe, hogy mért van nekik majdnem kétezredmagukkal négyezer holdjuk, a grófnak pedig százötvenezer holdja? És nem igen értette meg a nép továbbá azt sem, hogy miért éljenek a gróf szarvasai a szarvasi kor legvégső határáig és müljanak ki végelgyengülésben, holott rendeltetésük az volna, hogy fiatalon, mint friss pecsénye, megevdőjenek. (Már hogy hol evődjenek meg, arról a szentpáliak jónak látták bőlesen hallgatni.)

A falu hamar rájött, hogy az a szegény erdősz, vagy botos ispán, a kit az uradalom Szentpálra helyezett, tulajdonképpen espion. S ez az ember aztán akárhogy viselte is magát, akárhogy kereste is a falusiak barátságát, gyűlölet tárgya volt és nem vétetett föl a köztársaságba. A mellett alkalmazatlan lévén, a szentpáliak mindent elkövettek, hogy becses körükben rosszul érezze magát. Robinzon Kruzoé nem lehetett elhagyatottabb, mint ő. Se eselédet, sem napszámot, de még csak egy jó szót se kapott. Nagyon könnyű egy faluból kiszekirozni valakit. Az uradalom megbízottjai gyorsan változtak, mert hamar elkönnyörögték magukat Szentpálról s végre aztán egy grombaságáról híres vén cseh erdőkerülő jött oda, a ki embereyő ábrázattal vonult be Szentpálra, megesküdvén mindenféle szentekre, hogy ha eddig nem akadt, a ki a szittya nyakakat kitekerje, hát majd akad most. Egy fiatal segédet is hozott magával, a ki csak nemrég hagyta el a nyájas cseh hazát, s egész arzenállal vonultak be az uradalmi épületbe.

Nem részletezzük a kifejldött harezot: hogyan löttek be az erdősz úr ablakán, hogyan gyújtották föl az istállóját, hogyan löttek el egy párszor az erdőben éjjel a feje fölött, oly kitűnő cselzással, hogy az erdősz úr tisztában lehetett azzal, hogy az illető, ha akarta volna, agyonlőhetné volna őt. Mindezt nen. beszéljük

el, elég az hozzá, hogy az összes szittya nyakak épségben maradtak, ellenben az erdősz úr szemlátomást soványodott. S mikor egyszer úgy három hónap mulva a grófi tisztartó elé került, az összecsapta a kezét s így kiáltott fel:

— Skriválek úr, maga kezd őszülni!

Skriválek úr ijedten a szakállához kapott, gyöngéden megsimogatta, aztán így szólt:

— Legalább elhiszi a tekintetes úr, a mit mondani fogok. Csak tessék papirost elővenni és följegyezni a panaszaimat.

Csak úgy dült belőle az elégedetlenség. De egyelőre még csak oda lyukadt ki, hogy nem áthelyezését kéri, hanem ha már ilyen veszedelmes poszton van, legalább a fizetését javítsák meg, s adjanak melléje még egy legényt, különben végkép el fog pusztulni az orrvadászok között.

Skriválek úr mindent megkapott s úgy felkészülve vonult vissza Szentpálra, mintha valami belső-afrikai expedícióra indult volna. Mindez azonban mit sem segített az állapotán. Vörös szakállá csak tovább őszült, helyzete pedig még veszedelmesebb lett. Mikor aztán egy szép éjszakán a háza is kigyuladt és leégett a feje fölül, elhatározta: nem várja meg, míg saját magának a nagyapjává öregszik, hanem áthelyezésért folyamodik. Mikor ezt megtette, az uraság megkérdezte az egyik kasznárját, hogy tulajdonkép mi az igazság ebben a dologban? A kasznár aztán megmondta őszintén:

— Az igazság az, kegyelmes úr, hogy a szentpáliak tíz esztendő alatt nem okoznak annyi kárt az uradalomnak, mint a mennyi pénzt mi már eddig a köztük való posztolásra elköltöttünk.

— Tehát?

— Tehát hagyjunk fel az egészszel. Mert ha dühbe jönnek, könnyű szerrel igen nagy és komoly károkat tudnak nekünk csinálni.

Így Skriválek úr megszabadult a veszedelmes hivatalától, a leégett urasági épület kormos falai pedig, mintegy fellegvár, eljlesztő példa gyanánt ott disztelenkedtek a falu fölött. Megtörtént aztán, hogy a gróf egyik fia fiatal menyecske hozott az uradalomba s ez alkalommal a szentpáliak egy olyan helyes lovasbandériummal mentek el hozzá tisztelni,

KILÓTT TORPEDÓ HATÁSA A VÍZBEN.

hogy az öreg gróf el volt ragadtatva s a leégett erdőszlakot összes belsősegeivel a községnek ajándékozta.

Ezt a romot építették föl Szentléleki Gáspárnak a szentpáliak. Kevés költséggel egészen tisztességes úri ház lett belőle.

Hogy történetünkben semmi se hiányozzék, még azt is följegyezzük, hogy Skriválek úr szentpáli kirándulása óta a *felemés cseh* elnevezést kapta, azon oknál fogva, hogy idejekorán kiszabadulhatván a veszedelmes fészekből, a fele megmaradt vörösnek.

Mikor a lueskiak megtudták, hogy Szentpál megelőzte őket az úr importálásban, tisztában voltak vele, hogy eszméjük helyes s ez csak siettette őket annak végrehajtásában. Rajkovic polgártárs ugyanezak Ér-Jarpa felé fordította szekere rudját és sikerült ott megnyernie Impérfalvi Miklós tekintetes urat, a ki végkép kikopott Ér-Jarpán mindenből s már húzamos idő óta azon törte a fejét, hogy Amerikába megy eszékájgot pucolni, a mi a felsővidéki

közhit szerint odakint körülbelül főispáni fizetéssel jár.

A többi községet is élénken érdekelte és foglalkoztatta Szentpálnak és Luesknak a kísérlete, de egyelőre várakozó állásonra helyezkedtek, hogy végre is akadjon egy magyar, a ki más kárán tanul, vagy a más hasznán okosodik.

Szentléleki Gáspárnak első föllépése (a hogy a mai színházbujió világban mondanák) az volt, hogy a híres verekedő Pandur Pétert, a ki olyan fennyen beszélt vele, mintha Szentléleki neki valami fizetett inasa volna, kupán vágta és kilökte a házából. Ez a tette imponált a faluban. Azt mondták róla, hogy nem ijed meg a maga árnyékától és Pandur maga terjesztette a híret, hogy a bikaerejű ember, a ki őt mással fölveszi. Pandur koma természetesen ezt csak azért találta ki, hogy kidobását enyhébb színben tüntesse föl, de azért a hire elterjedt a faluban, a hol erre nagy respektus támadt Szentléleki iránt. Különösen mikor Szentléleki is kijelentette, hogy ő egy jó szóért az ingét is odaadja, de a ki kötekedik vele, azt kupán veri. Végkép megnyergelte aztán Szentléleki a falut, mikor egy presbiteri gyűlés után, a templom körül pipázgató csoportban, annak a véleményének adott kifejezést, hogy Szentpál község régi történetében alighanem valami tévedés történt.

Az atyafiakat nagyon érdekelte a dolog és megkérdezték, hogy miféle tévedést gondolt? Mire Szentléleki így felelt:

— Azt tudják kigyelmetek ugyebár, hogy Árpád apánk lovas vitézei ezen a vidéken jöttek be Magyarországra?

— Bőlesen tudjuk mindnyájan.

— Én tehát azt hiszem, hogy Szentpál községét erre való útjokban még a honfoglaló magyarok alapították. Lehet, hogy Temes vármegyéből jöttek fel ide később menekülők, de valószínű, hogy akkor itt már volt valami falu, melyet a honfoglalás idejében alapítottak.

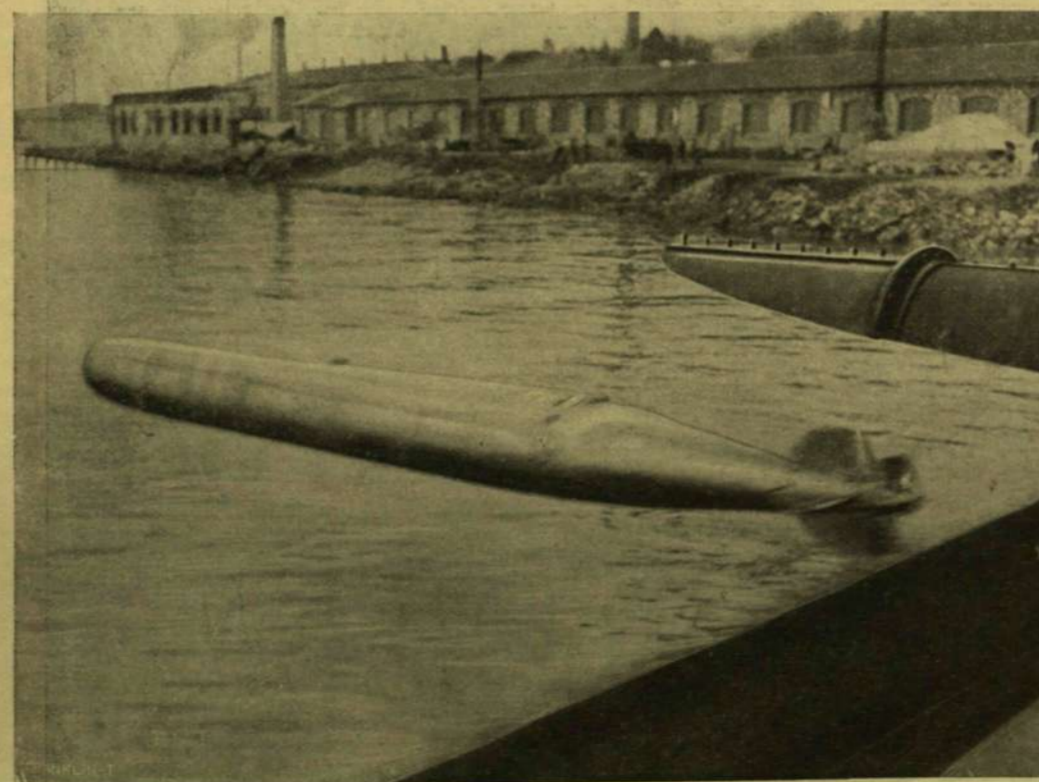
Az atyafiak összenéztek, mintha azt mondták volna: ez nem hangzik rosszul.

— Tudják-e mi következik ebből? — folytatta Szentléleki.

Senki sem tudta.

— Az következik, hogy Szentpál a legrégebb magyar falu az országban. Régebb mint Buda, Debreczen, Munkács, Kassa.

Itt az atyafiak már villogó szemmel tekin-

TORPEDÓ-LÖVEG LANSZIROZÁSA.

A DELEGÁTUSOK AZ ADRIÁN. — Jely Gyula főlételei.

FLOTTA-DEMONSTRÁCIÓ FIUME ELŐTT.

tettek össze s egy fél sukka mindenki magasabbra emelte a fejét. Ez már valami, a mi dagasztja a szittyá lelkeket. A Szentléleki föl-

fedezésének el is vitték a hírét mindenfelé s a legenda rövid idő alatt igazsággá erősödött, melyre minden szentpáli ember esküt mert

volna tenni s jaj [volt annak, a ki kétségbe merete vonni.

(Folytatása következik.)

OSATAHAJÓK FELVONULÁSA.

A DELEGÁTUSOK AZ ADRIÁN. — Jely Gyula felvétel.

A HÉTRŐL.

Nem kell a pénz! Az ujságok közgazdasági rovata nem olyan vonzó olvasmány, mint például a tározarovat: de megesik néha, hogy sokkal érdekesebb. Lám, most is olvasunk valamiről, a mi sajátosabb, különösebb, meglepőbb csengésű, mint a melyet a legmerészebb képzelet is elének tud állítani. Kiadott jelentések beszélnek, a numerusok kétségtelen hiteles nyelvén, hogy az embereknek — nem kell a pénz! A pánczélos szekrények nehéz vasajtói, a melyeket még csak rövid idő előtt is hasztalan ostromolt minden könyörgés és sürgetés: most sarkig nyitva állnak és mégis alig akad, a ki beléjük markolni kívánczkodik. Az emberek most kaphatnának hitelt: de nem kérnek belőle, pedig a zsebük most is csak olyan üres, mint volt azelőtt. Roppan érdekes jelenség ez és frappáns bizonyossága annak, hogy a legegyszerűbb igazságok az élet

kiesusztott a házuk alól és a fejükre hült minden téglája. Ilyen tanulság után ez a mostani jelenség nem oly rejtelmes és nem oly érthetetlen többé. Sőt nem is megdöbbentő, mert egy okos, helyes és hasznos megismerés fölfogását jelenti. Közlekedést ahhoz, a mi nélkül szilárd jólét és biztos anyagi fejlődés nem képzelhető: a realitáshoz, a szoliditáshoz. Az emberek rájöttek arra, hogy a tárczájuk üres akkor is ha tele van — a más pénzével és csak az a mienk, a mivel senkinek se tartozunk. Ez a megismerés olyan országban, a hol temérdek ember le se tudja másképen írni a nevét, ha eléje nem írja ezt a szócikát, hogy „elfogdom”, olyan becses, hogy a válság átkát is haszon forrásává teheti.

A pályadíj. Henri Farman megnyerte a Deutsch-Archdeacon díj ötvétezer frankját, a mely a kormányozható léghajó föltalálója

köze lenne, még mindig ninesen föltalálva. Bizonyosra kell remélnünk, hogy föl fogják találni, de viszont azt is bizonyosra merjük venni, hogy nem egy pályadíj számára fogják föltalálni, a mint hogy például Curie se a Nöbel-díjért találta föl a rádiumot vagy Marconi a drót nélkül való telegráfóaszt. A kik ott találekonykodnak a nagy pályadíjak tájkán, azok legfeljebb a pályadíjig tudják elkörmányozni a léghajójukat: de tovább nem megy a masina. A ki pedig valóban föl fogja találni a kormányozható léghajót, az nem a Deutsch-Archdeaconék versenypályájára fog vele sietni — vasúton, hanem fölkap reá és beszáguldozza vele a levegőt minden irányban és nem tiz szaktudós, hanem tiz millió laikus fogja rá kimondani a győztest. Lehet, hogy pályadíjat is kap, de ezt már — utána fogják vinni neki és ez lesz a legeslegkevesebb, a mivel a tapsoló emberiség adozik neki.

VASÁRNAP REGGEL. — Weber József tollrajza.

egész területén és minden viszonylatában érvényesülnek. Mikszáth Kálmának van egy ragyogó története egy vidéki mesteremberről, a ki bugyli-bicskával a legművészebb szem-operációkat végezte. A hirtelen azután fölhozta tudós professzorok elé és mikor a jó ember megtudta, hogy micsoda nagy dolog az, a mit ő csinál, a veszedelmeknek micsoda mélységei fölött operál az ő ösztönös művésze: úgy megriadt, hogy kiejtette a kezéből a bicskát. Dehogyan is merete volna többé csak meg is próbálni azt, a mit azelőtt szinte játékos könnyűséggel csinált meg százszor egymásután. Mi is vidáman operáltunk nagy időn át, végeztünk kényes és merész műtéseket — a más pénzével, a melyet már szinte a magunkénak felejtettünk. Jött azonban a fekete képű professzor: a nagy pénzválság és a mit elfelejtettünk, olyan energikusan juttatta az eszünkbe, hogy ezernyi ezer ember orra bukkolt tőle. Megismertük a pénz irtózatos hatalmát, mikor ez a pénz nem a mi pénzünk, csak kosztban van nálunk. A kik házat építettek a más földjére: ez a föld egyszerre

számára van kifizetve. Ezt a díjat már többen megnyerték: megnyerte Santos-Dumont is; most megnyerte Henri Farman is, a mely is ezuttal nyilván jelenti, hogy Henri Farman sem találta föl a repülőgépet. Legfőképpen csak konstruált egy repülőgépet, a melyet lehet kormányozni, a mint hogy lehetett kormányozni a Santos Dumont meg a Zepelin léghajóját is. De azért még ez egyik se volt a kormányozható léghajó, a melyet várunk és a mely úgy fogja átalakítani a világot, mint a hogyan átalakította a gőzvasút, meg a gőzhajó. Annak a léghajónak majd nem a legnagyobb, hanem a legkisebb, nem a rendkívüli, hanem az elemi tulajdonsága lesz a kormányozhatósága. Nem a teteje, hanem az alapja a munkájának: a minthogy a gőzhajó hivatásának és hasznának se az a koronája, hogy — nem merül el a vízben. A mig egy léghajó minden gépének, minden szervének, minden energiájában kopik el, hogy úgy, a hogy kormányozható legyen: addig a kormányozható léghajó, a mely nem önmagának a célja, hanem óriási érdekek egész tömegének az esz-

Pénz és szerelem. Az ujságok leközlök és egyike-másika jónak látja valami malicziózus megjegyzéssel is fűszerezni a Széchényi Dénes gróf mondását, a ki mikor egy amerikai riporter amerikai tapintattal a Vanderbilt Gladys hozományáról intézett hozzá kérdést: így felelt: — Ez nem érdekel. Az öcsém szerelemből házasodik.

Ha az amerikai riporter erre a válaszra nem tud megtagadni a maga izléséből és gondolkozásmódjából egy „finom mosolyt”: ezen nincs miért megütödnünk. Egyrészt azért, mert mi nem vagyunk amerikaiak, tehát nincs okunk dühöngeni azon, hogy egy csomó, — még pedig nagy csomó — dollár elvándorol az Óceánon, másrészt meg azért, mert járatlanok vagyunk az amerikai fölfogás szövevényében. Más ajakon azonban ez a „finom mosoly” igen durva és csúf gyöngédtelenség nem a vőlegény, hanem a menyasszony ellen. Hiszen a vőlegény — nem Rigó Jancsi. Ez egy magyar mánás, ősi és hirneves család sarjadéka, a ki e mellett nem szorult rá, hogy az ősi czimerről megaranyoztassa, mert erről az ősi czimerről

még nem kópott le az arany. Ez a fiatal mágus gazdag ember, a ki nem gyalog ment át Amerikába, hogy onnan ezüstös hintón térjen haza. Neki nagyon könnyű megvédenie magát a «finom mosoly» ellen és a mi fulánk ebben a finom mosolyban marad, az — a gazdag leány tragédiája. A gazdag leányé, a kinek, ha valaki megkéri a kezét, menten fölsziszeg egy vihögő kórus: a pénzéért veszik el. Vanderbilt Gladys nem az első, nem is az egyetlen leány, a kinek ezt a mérget odakinálják. Adják ezt kevesebb pénzért is, mint a mennyit neki jutott a szerencse. Sok-sok gazdag leány jár szívében ezzel a fulánkkal és nem egy akad közöttük, a kinek kevés az energiája, hogy az érzése épen tudjon maradni tőle. Van a kinek minden hite belevész ebbe a mérgebe és boldogtalansága forrása lesz az, a mi igazában szerencse lenne. Pedig nyilvánvaló, hogy ez a settenkedő filozófia hamis. Gazdag leányba is bele lehet szeretni igazán és önzetlenül, csak úgy, a hogy bele lehet szeretni szegény leányba. A gazdagságot a legrajongóbb lelkű idealista se tekintheti olyan szépséghibának, a mely eleve útját vágná a szív minden megmozdulásának: a minthogy a szegénységnek sincs ilyen végzetes ereje. A szőlőből is lehet bort csinálni: mondta az egyszeri borkereskedő. A szívével is érezhet az ember. A boldogság pedig mindig tiszteltemélto: akár szegény emberek szívében lakik, akár gazdag emberek szívében.

Maggyőződés és — renitencia. Lyka Emil, a ki budapesti háztulajdonos, esküdtnék sorolták ki. Történt azonban valami, a mi Lyka Emil arra a föltevésre bírta, hogy ha ott marad a polgárbírák sorában, a maga lelkiismerete, maggyőződése ellen erőszakot követ el. Félkelt tehát és távozott arról a helyről, a hová törvényben megszabott állampolgári kötelessége ültet. Elment és semmi szín, a megtorlás eszközeinek semmiféle nyomása alatt nem volt hajlandó oda visszatérni. Ha a bíróság ebben renitenciát látott, ez ép olyan érthető, mint a milyen nyilvánvaló, hogy a törvény jogával él, mikor a renitens polgárt a megszabott büntetéssel sújtja és igyekszik a kötelessége teljesítésére szorítani. Nyilvánvaló azonban az is, hogy Lyka Emil, a ki a maga maggyőződésének elszánt és megingatlan hatatlan hívei közé tartozik, nem lesz rábírható a maga álláspontja föladására. Ebből viszont az következik, hogy a büntetésnek rettenetes, szinte pusztító terhe szakad rá. Mi így a végső eredmény? Az, hogy kegyetlen módon bűnhődik, esetleg az anyagi romlás örvényébe bukik egy ember, a kinek a bűne csak annyi, hogy a maga — lehet, hogy téves, — de egész bizonyosan jóhiszemű maggyőződésétől nem tájított. Nyilvánvaló, hogy ez az eredmény nem hatna úgy, mint elégtétel az erkölcsi rend számára, a mi az igazságszolgáltatásnak a legmagasabb hivatása. A renitenciából ilyen esetben mindig le kell vonni azt az értéket, a melyet egy maggyőződésnek jóhiszemű és áldozatra is kész szolgálata képvisel. Az igazság a legnagyobb kímélettel azoknak tartozik, a kik a legkisebb kímélettel sincsenek maguk iránt, a mikor a maguk vélt igazságáért harcolnak. Az igazságnak az ilyen embereket a földre sújtania nem szabad, mert ezek sorából kerülnek ki az ő legmegbízhatóbb és legelszántabb katonái.

IV. FERDINÁND TOSKÁNAI NAGYHERCEG.

1835—1908.

Az uralkodó családnak egyik legöregebb tagja s a toskánai nagyhercegi ezimek utolsó viselője tért meg e héten a bécsi kapuczinus atyák által őrzött fejedelmi sírbolt csöndes falai közé.

A mikor 1859-ben a toskánai nagyhercegség az olasz unióhoz csatlakozott, II. Lipót nagyherceg családostól Ausztriába sietett, óvást emelvén Toskánának az unióba való bevonása ellen, lemondott fia IV. Ferdinánd javára, a ki az óvást 1860-ban Drezdából megismétlé, de ez mitsém változtatott az események rendjén: a nemzetgyűlés egyhangú határozattal trónvesztetté nyilvánította a Habsburg-Lothrin-

IV. FERDINÁND TOSKÁNAI NAGYHERCEG (1835—1908).

gen családot. IV. Ferdinánd csak névleg, de tényleg soha sem lehetett fejedelme Itália gyöngyének, a szép Toskánának, melyet 24 éves korában kellett elhagynia, úgy hogy soh'se lássa többé viszont.

Az a szoros rokoni kötelék, mely a trónvesztett toskánai nagyherceget uralkodó házukhoz fűzi, Ausztriát jelölte ki a nagyhercegi család új hazáját.

Ferdinánd nagyhercegnak egész életére kihatással volt az a tragikum, melyet a sors ifjú korában juttatott részére: visszavonultan családjának és a tudományak élt s e mellett csupán egyetlen mulatságban keresett és talált szórakozást — a vadászatban. S ez a szenvedély hozta őt mint királyunk vendégét 1874 november 18-ikán először hazánkba Gödöllőre is, a hová utóbb már mint letört aggyastán is eljött évről-évre még akkor is, a mikor csak mankón tudott mozogni, mert mint ő maga sokszor mondta: a szíve vonzza ide, ebbe a csöndes magyar faluba, a melynek vidékét s jó magyar népét egyaránt megszerette. De viszont a gödöllőiék is igaz szeretettel várták évente a királyi kastélynak ez a régi hű vendégét, a ki leereszkedő kedves modorával és puritán egyszerűségével példát szolgáltatott arra, miként lehet a fejedelmi tekintély és tisztelet megóvása mellett a szegény nép szeretetét és nagybecsülését megőrizni.

Még a kilencvenes évek elején történt, hogy a nagyherceg a gödöllői parkban sétált s egy 66. ezredbeli tartalékos hadnaggyal találkozott. A nagyherceget igen érdekelte a hadnaggyocsa, a ki az ő ezredének az egyenruháját viselte. Megkérdezte tehát, hogy kihez volna szerencséje:

— Mi köze hozzá? — volt a hadnagy udvariatlan válasza.

A nagyherceget ez annyira meglepte, hogy csak ennyit válaszolt:

— Csak azért szerettem volna tudni, mert az én ezredem egyenruháját viseli! — s ezzel meg sem hallgatva a fiatal úr mentegődzését, elsietett.

A nagyherceg annyira kedvelte az egyszerű háztartást, hogy Gödöllőre soha sem hozott szakácsot, hanem jó magyar házi koszon élt. Ha vadászni ment, — ebédjét mindig magával vitte s az őt kísérő erdészszel megosztotta még utolsó falatját is.

A reggeli pitymallat a nagyherceget már rendszeren útban találta; valamelyik erdőszebe ment cserkészni.

A vadászati eredményéről naponta távirati jelentést küldött a királynak s személyesen intézte el levelezését is, a mi rendszeren órákra igénybe vette, mivel az uralkodócsalád minden tagja a leggyöngédebb figyelemmel viseltett „Nando bátyja” iránt. Feleségétől Alice fő-

herceggasszonytól s gyermekeitől pedig úgy szólván naponta kapott leveleket.

A nagyherceg rendszeren kamarását, Lilien bárót hozta magával Gödöllőre, a gödöllőiék közül pedig Pettera Hubert vadászmeister és dr. Tegze Lajos palota-orvos voltak csaknem mindennapos vendégei s gyakran magánál látta Nick Ede jószágigazgatót s Rajesán János erdőmestert, a kinek erdőterületén legszívesebben vadászott.

Ferdinánd nagyherceg a mi közügyeink iránt mindig élénk érdeklődést tanúsított s nyilatkozatai arról tanuskodtak, hogy igaz barátja volt a magyaroknak.

A mikor utóljára 1906. október 14-én elbucszott a Gödöllőiéktől, kezét szorítva a régi vadásztársakkal, rezignáltan, könnyes szemekkel mondta:

„Én azt hiszem, hogy a viszont nem látásra.”

A szomorú sejtelen valóra vált s az a gödöllői küldöttség, mely egy magyar község közönségének utolsó üdvözlését vitte Salzburgba IV. Ferdinándnak fejedelmi pompa és fényben felállított ravatalához, élő tanúsága annak, hogy a ki minket szeret, ez iránt a halál sem szünteti meg nagybecsülésünket és ragaszkodásunkat.

Dr. Ripka Ferenc.

VAJDA PÉTER.

Születésének századik évfordulóján.

Petőfi a Vajda Péter halálára írott költeményében panaszolja, hogy e hazában sok jeles sirján ingatja vándor fuvalom a feledésnek tuskobokrait. Valóban, ez a sors jutott Vajdának, a ki a múlt század negyvenes éveiben általános ismert és becsült írónk volt. Mint jobbágyfiú 1808 január 20-án született a vespérmegyei Vanyolán. Középszkoláit Sopronban és Győrött járta. 1828-ban Pestre ment, hol az orvosi szakra iratkozott; egyik tanárával történt összetűzés miatt pályáját ott hagyta s egy évtizedig csak az irodalomnak élt. 1831—33-iki írásait Uzdi név alatt a Koszoruban adta közre, majd a „Hasznos mulatságok” szerkesztője lett. 1833 végén külföldi útra ment. 1834-ben a lipcei Garasos Tár című ismeretterjesztő képes hetilapot szerkesztette, mely pártolás híján csakhamar megszűnt. Ez év végén tért vissza a hazába, beutazva Hollandiát és Angolországot. Fokozott kedvvel szegődött az irodalom szolgálatába. Dolgozott az Athenaeum, Aurora, Hajnal és Emlény lapjain, újra átvette a Hasznos mulatságokat. *Pesti levelek* címmel tárcagyűjteményt adott ki és egy *Társai Bende* című háromkötetes regényt (1837). Természetfestési, elbeszélései gyors egymásutánban jelentek meg. Közben megházasodott. Az Akadémia, Kisfaludy-Társaság tagjai közé választotta, a Természet-tudományi Társulatnak titkára lett. Szorgalmas író munkássága közben kapott 1843 őszén meghívást a szarvasi ev. főgimnáziumhoz. Október 27-én tartott tanári székfoglalója új tartalmat és szellemet tűz a jövőnek. Hivatásnak nézi a tanítóságot, nem hivatálnak. Komoly tudást olvasott össze eszmékért küzdő meleg szívvél; érthető, hogy szuggesztív hatással volt nemcsak tanítványaira, hanem távolabb állókra is. A multnál szelesebb körű tanítása nemzeti tartalmú volt, nevelésében humanizmus vezetett. Test és lélek összhangzó művelésére törekedett. Ő alapította a ma is fennálló ifjúsági Magyar Társaságot (Önképző kör); gazdag könyvtárát az iskolának adta. Legnépszerűbb *Erkölcsei beszédeivel* szántott. Tanszékét szószéknékké is tartotta, mint Németországban Fichte; pályája amúgy is több mozzanatban mutat a német filozófusával hasonlóságot. Eleintén csak az iskolában, később nyilvánosan a község polgárságának hirdette gondolatait, hogy, mint maga mondja, értelmességét gyarapítson, boldogságot és haladást eszközöljön. Vallás, erkölcs, jog, politika, hazafiság tárgya e beszédeknek; tudásnak, hitnek és költői képzeletnek különös keveréke valamennyi. Elvetve minden pozitív vallást, szeretetben kíván és remél egyesülést, világvallást, melynek az emberiség a hívó serege, Isten imádatának tárgya. A nagy álmódó tanítása szímet szűrt a cenzori nagyképűségnek. Saját alá küldött kézírata imprimatur helyett.

mivel «a fiatalokat a fennálló egyházi és politikai alkotmány ellen izgatja», pört kapott, melynek folyamán Vajda 1846 február 10-én meghalt. Nem egészen harmadfél évi tanárkodása, főként a magyarosodás terén, termékenyítő volt Szarvas egész társadalmára.

Az *Erkölcsei beszédek* Vajda gazdag és változatos írói munkásságának értékes termékei. Történeti, bölcséleti, nyelvészeti, poetikai, retorikai és természettudományi dolgozatait csak érintjük. Tolla az irodalom minden ágában alkotott. S bár fogyatkozást mindenütt talál a kritikus, igaz költészet Vajda sajátos egyéniségében sehol sem hiányzik. Közel kétszáz verse, egy-kettő kivételével, okoskodó próza érzés, szín és forma híján. Drámáit (*Joguz, Buda halála*) vékony erű mese, kusza szerkesztés, halvány kor- és alakrajz jellemzi; vigjátékát megfojtja a nehézkesség és Vajda pátoza. Egyénisége azokban a prózai költeményekben csillog teljes pompában, melyeket *Dalhon* címmel négy füzetbe gyűjtve (Pest, 1839—44.) adott ki. Az erény és tükély, a jog és igazság honát keresi, mely eddig csak dalban van meg. A fejtegetés és magasztalás alapfogolata: az ember viszonya a teremtetthez és teremthöz. Vajda rajongó bámulattal csügg az egész teremtesen; a nagyszerű alkotásban, melyet *Zat*-nak nevez, szemléli és imádjá az alkotót, őserőt, világszellemet — Istent, ki maga az igazság és szeretet. Találón mondja költészetét Erdélyi János a szeretet pantheizmusának. Ész és szív az ember kalauza a Szeretet magaslátáig. Vajda a független szegénység, jog, felvilágosodás, erkölcs, egyenlőség, ember- és hazaszeretet, honfieriények és nemzeti egység gondolatait az igazság diadalába vetett hittel hirdette, odaveti hatalmas mondatát, mely most sirkövének ragyog: «Az igazság szava áthatóbb a mennydörgésnél, az igaztalanság villámot hord kebelében». Jövendő kor, a jelenléll elkéssé, mely szerinte fog imádkozni. Valami szent érzés van e prózában, mely az olvasó lelkébe markol. Ritmikusan ide-oda csapó gondolatfűzése, erőteljes és színes nyelve, mely ritkán bágyad, a maga idejében egészen új volt s most is sajátosan hat. Sok zavaros és mesterkelt elem olvas Vajda munkájába, de képzelt és lelkeség költői erővel és értékkel vértézi. — Ép így jellemző alkotások *elbeszélései*. A jog és szabadság drágaköveit fészegette, messi tárnákban csatoltatja csakányát, hogy kiváltságos birtokosai rajt ne törjenek. Kelet és Dél mesés földjein játszanak történetei. Ismeretlen hazák és népek közt szabadon jár a képzelet, gazdagon színez az eszet, bátran lendül, sóvárog és izgat a szív. A történeti, társadalmi, vallási összeütközések rejtett célzata elkerülte a cenzor figyelmét. *Vajkoonlat*ában a hindu kaszt embertelenségét megdönti a szív joga, az ünnepeket bramin-leány hitvese lesz a megvetett páriának. A csodás *Mennon-szobra* romokon hirdeti szeretetvilágot és megújodást. Am hibáztatás az elbeszélések általános színezetét, a szerkesztést és jellemzést: vágyódását, hitét költői ruhába öltöztette a vanyolai parasztfű, igazságot kérve mindezeknek. Célja, lelkesége, képzelete, művész-tolla megérdemli, hogy a már nem olvassuk, legalább megemlékezzünk róla.

Nemes Béla.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irtta Fogazzaro Antonio. — Fordította Bezerédj István.

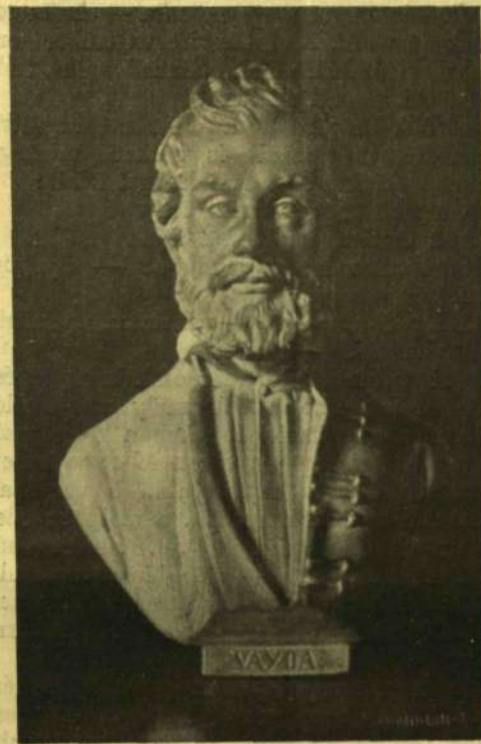
III. FEJEZET.

A nagy lépés.

Ugyanazon az estén pontban tíz óraker Ribera mérnök kétszer óvatosan kopogtatott Puttini Giacomo úrnak ajtaján *Felső-Albogsasio* között, az ő legbenső gondolatait.

Megigerte volt, hogy tanuként jelen lesz Lujza titkos esküvőjén, de most, mikor Castellóba kellett volna indulnia, nagy félelme támadt, hogy kompromittálja magát.

Ó volt az első politikai képviselő, a mint akkor a legfelsőbb községi hatóságot nevezték. Ha a porlezán mélyen tisztelt es. kir. Biztos Úr megtudná ezt a boldogságot, mit szólna hozzá? Hát a Marchesa asszony?

VAJDA PÉTER MELLÉSZOBOR.

Giacomo úr elkezdett fűjni és szemével hunyorogni.

— Bocsásson meg, — mondta az ő sajátos, mindenféle alkatrészből összekevert nyelvezetén. — Bocsásson meg, nagybecsült mérnök úr. Igazán szükséges volna...

— Micsoda? — kérde a mérnök boszúsan. Az ajtó kinyílt s a cselédnek ragadozó állathoz hasonló sárga arca mutatkozott.

— Oh, sógor uram! — szolt tiszteletteljesen. A mérnök családjával fennálló nem tudom miféle atyafisággal dicsekedett, s mindig ekké szóltotta őt. — Ebben az órában? Talán a sógorasszonyt jön keresni?

— A sógorasszony, a mérnök nővére, Rigeyné asszony volt.

A mérnök meglepedett ezzel a felelettel: «Ej, Marianna, adjon Isten», és felment a lépcsőn, míg Marianna a lámpással követte.

— Alázatos szolgálja, — kezdte Giacomo úr s elébe jött egy másik lámpával. — Értem és belátom a nagy alkalmatlanságot; de valóban...

Giacomo úrnak borotvált rózsaszínű arcozókája, mely egy óriási fehér nyakkendő és egy fekete kabátba burkolt sovány kis alakocsa fölött látszott, a legfurább nyugtalanságot áruelta el; ajka és szemöldöke gyorsösen mozgott, szeméi fájdalmat fejeztek ki.

— Hát mi az újság? — kérdezte a mérnök kissé ridegen.

— Ó, a világ leggyenyesebb és legőszintébb embere, kevéssé méltányolta a szegény félénk Giacomo úr aggodalmait.

— Engedjen meg, kedves Puttini; — majd a cselédhez fordulva, nyersen mondta:

— Menj innen, eredj a konyhába; jöjj majd, ha hívjak, eredj, azt mondom! Nem fogad szót? Én parancsolok! Én vagyok az úr!

A cseléd kíváncsisága, a felsőbb utasítással való szemtelen nemtörődése volt az, a mi Zacomó úrban ezt a zsarnoki düht felgyújtotta.

— Ejha, micsoda ördög ez az ember! — felelt a cseléd, — mérgesen lóbálva a lámpát kezében. — Micsoda modor ez? Mit szól hozzá, sógor uram!

— Hallja, — szolt a mérnök, — a helyett, hogy itt nyelvedszék, nem volna jobb, ha takerödnék láb alól?

Marianna szitkozódva elment és Giacomo úr elkezdte közölni a nagybecsült mérnök úrral, temérek *«de, ha, mondok, valóban»* között, az ő legbenső gondolatait.

Megigerte volt, hogy tanuként jelen lesz Lujza titkos esküvőjén, de most, mikor Castellóba kellett volna indulnia, nagy félelme támadt, hogy kompromittálja magát.

Ó volt az első politikai képviselő, a mint akkor a legfelsőbb községi hatóságot nevezték. Ha a porlezán mélyen tisztelt es. kir. Biztos Úr megtudná ezt a boldogságot, mit szólna hozzá? Hát a Marchesa asszony?

— Rosz asszony, nagybecsült mérnök uram; boszuálló asszony. S úgyis már annyi boszuságom van. Ott van az az átkozott bika is.

Ez a bika, mely pör tárgya volt Albogasio község és az «alpador», vagyis az alpesi legelő bérleje között, két év óta halálos lélekzéként nyomta szegény Giacomo urat, a ki valahányszor bajáról beszélt, mindig a «hűtlen eseléd» kezdte és a bikával fejezte be:

— Itt van ez az átkozott bika is.

S így szólván felemelt arcozókáját, fájdalom utalattal telt szeméit, rázta kezeit a háza fölött kimagasló hegygerinc felé, mely az ördögi szörnyeteg tanyája volt. De a mérnök, a kinek bátor és becsületes, nyílt arczán folytonos rosztalás mutatkozott, az előtte vergődő kislelkű emberke iránt növekvő ellenszenvet érzett; végre elvesztette türelmét és könyökét kifelé fordítva rázta karjait, mintha egy gyáva gebének gyeplőjét tartaná s felkiáltott:

— De mit akar, mit akar hát! Hisz ez lehetetlen! Ez mind bolond beszéd, kedves Giacomo uram. Sohase hittem volna, hogy egy férfi, hogy így mondjam...

Itt a mérnök, igazán nem tudva mit mondjon, hogyan jellemezze társát, feljajta az arcát s egy hosszú dörmögést, a hörgés egy nemét hallatta, mintha szájaban nagyon is vastag jelző volna, melyet nem tud kiköpní. Eközben Giacomo úr, erősen elpirulva, sietve tiltakozott:

— Jól van, jól van, bocsásson meg, itt vagyok, megyek már, ne heveskedjék, csak egy kétségemet fejeztem ki; nagybecsült mérnök úr, ön ismeri a világot, én is ismertem valaha, de már nem ismerem.

Visszavonult csakhamar, újra megjelent, kezében tartva egy óriási széles karimájú csilinderkalapot, a mely még látta Ferdinánd bevonulását Veronába az úgynevezett «császári évben» 1838-ban.

— Illendőnek tartom — mondotta — a tiszteletnek és együttértésnek jeléül.

A mérnök látva ezt az izét, ismét felkiáltott:

— Mit akar? Ugyan mit akar?

De az emberke szertartásos lelkületében állhatatos maradt, ragaszkodott hozzá s hívta Mariannát, hogy világítson. Ez, mikor meglátta gazdáját fején az együttértségnél ezelő látható jelével, bámulatba esett.

— Hallgass! — formédt rá a szerencsétlen Giacomo ur s alighogy az ajtón kívül volt, kitört belőle a panasza. — Nem is kétkedem, ez az átkozott cseléd lesz a halálom.

— S miért nem kergeti el? — kérde a mérnök.

Giacomo úr egyik lábát épen annak az ösvénynek első lépcsőjére tette, a mely a Puttini ház oldalán megy lefelé, a mikor ez a kérdés mint egy tör hatott lelkiismeretébe és hirtelen megállította.

— Ah! — felelt sóhajtva.

— Hm, hm! — mondá a mérnök.

— Mit akar? — viszonzotta amaz rövid szünet után. — A mi igaz, az igaz.

Néhány percig föléled mentek. Giacomo úr elől, a mérnök mögötte, a farasztó, keskeny ösvényen, melyet rosul világított meg a felhők közt bujkáló holdvilág. Nem volt más hallható, mint a lassú léptek, a botok kopogása a kövezeten és Giacomo úr szabályos fújtatása. A piancai hosszú lépcső lábánál az emberke megállt, levette kalapját, letörülte verejtékét egy fehér kendővel és fölnevezte a nagy diófára a piancai istállóknál, a hová fel kellett mászania, egy rendkívüli nagyot fűjt.

— Adta-teremtette! — kiáltott fel.

A mérnök bátorította.

— Fel! Giacomo úr! Lujzácska kedvéért!

Giacomo úr habozás nélkül újra megindult és elérvén az istállókat, melyeken túl az ösvény inkább embernek való lesz, feledni látszott a lépcsőket és az aggodalmakat, a hűtlen cselédet és a es. kir. Biztos és lelkesedéssel kezdett Rigei kisasszonyról beszélni.

A mérnök félbeszakította.

— A marchesának igaza van, — mondá. — Unokahogom nem nemes, unokahogomnak nincs egy garasa sem; hogyan kívánhatja, hogy a marchesa meg legyen ezzel elégedve?

Giacomo úr némileg meglepetve megállt, s a mérnökre nézett. Pájó szemével hunyorogta.

— Dehát — mondá — csak nem fog neki komolyan igazat adni?

VASBÓL KÉSZÜLT HORDOZHATÓ VILLA, A PRAKFAI GYÁR KÉSZÍTMÉNYE.

Aziz, sem Mulay Hafid szultánt elismerni nem akarja.

Legfőbb vezérük Si Alah ben Hamed marabout (pap), a ki az egész törzset a szent háborúra biztatja a hitetlen francziák ellen.

Egyes vezérek (Cheidek) rögtön beszovalgaltatták fegyvereiket és megadták magukat, egyesek pedig fizetésképen egész nagy marhacordákat hajtanak be a táborba, a melyeket azután ők maguk őriznek.

Naponként a csapat ebből a táborból kivonul a hegyekbe, felkeresi azon vezérek házáit és templomát, a kik nem akarnak fizetni és ha nem találják jelen a keresett vezért, — összeszednek minden értékű tárgyat, marhát, szamarat, juhok, a házat azután a műszaki csapat dinamittal a légerőpítő; a szalmakazlak meggyújtását a benszüllött lovasokra bízzák.

Egy-egy ilyen razzia mindig egy csomó ügyű és puskagolyóba kerül, a melyeknek ára azután természetesen a Beni-Snasseniak számláját tetemesen emeli.

Legnagyobb csatánk az agballi ütközet volt, a hol 7 francia katona elesett és vagy 30 sebesült. Az ellenség veszteségét biztosan megállapítani nem lehet, mert minden sebesültet vagy halottat lóra kapnak és elviszik, csupán a nagy vértócsák jelzik azokat a helyeket, a hol egy-egy halott vagy sebesült feküdt.

A csapat fele a martimpreyi táborból előrenyomult a Mulaja partjág s itt Si-Mohamed a berkhane vidékén táborát ütött. Innen írom e sorokat.

Ebből a táborból azután ismét 2 zászlóalj tovább folytatta előnyomulását Fez irányában.

December 28-án elindult az egész csapat befelé a beni-snasseni hegyekbe és három nap alatt elérte a legmagasabb pontot, Djebel Amint, a hol a legionisták zsebkendőkből összekötöztek egy zászlót és kitűzték a hegy tetején lévő gunyhóra.

Innen azután a csapat ismét egy másik úton bevonult Si-Mohamed a berkhane táborba, a honnan naponként folytatja a razziákat.

Attonyr Mihály.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Levelek hullása. A bekötési táblán Franz Courten szép képe, az 'Aranyeső', benn, az album-szerű folio-lapokon egy most feltárt fiatal illusztrátor, Falus Elek szines fejlécs és lapszél-rajzai között Kiss József legújabb versei, a melyeket 1900 óta írt. S a versekben csakugyan hullanak a levelek, de pirosan, sárgán, színesen, hűnyadoz a nap, de a tüze még tömör és forró, felhős az ég, de van még kéjke és vannak villámai is. Az ősz, a magyar évszak, a magyar lélek rokonságot tart vele: liránk legszebb gyöngyei az ősi harmatból keltek Balassa Bálinttól kezdve Petőfi 'Szeptember végén', Tompa Őszi képein, Arany Ősziéin, Gyulai borongásain át a legújabb költőkig. Kiss József új versein is ez a borongó hangulat lebeg, az őregségbe hanyatló férfikor hangulata, a mikor az ember kezd mind töb-

SZENT PRAXEDIS KÁPOLNÁJA PRAKFAI VÁN.

A VASGYÁR DÉLSÉGE. — KÉPEK PRAKFAI VÁRÓL.

bét visszatekinteni, mert mind kevesebbet lát maga előtt, a mikor még fel-fellobban, de hamar kilobban az ifjú tűz, a mikor az érzés minduntalan belelgyul a szemlélődésbe. Gyönyörű, finom, nemes hangulatok keletkeznek így ebből a lelki állapotból a komoly, mély, gazdag árnyalású, férfias líra lesz belőlük. A régi ideálok, a régi szerelmek, a régi vágyak élnek még, de nem égetnek többé, csak melegítenek s megjelenik a régi vergődések és vívódások helyén a mindent megértő és kiegyenlítő humor. Mindez azonban inkább a szavak, sorok, strófiák mögött kiáradó hangulat Kiss József új verseiben, a mely egybe foglalja őket, a melyet kiérzünk belőlük, holott expressis verbis nincsenek kimondva, csak néha kapnak szóra a 'Szeresádeben', a 'Borongás'-ban, az 'Eredj aludni'-ban, — de ott vannak a 'Naphoz' intézett hatalmas himnuszban, a 'Knyát Potemkin' harsogásában és az 'Odessza' tételődésében is. A régi erős kéz pengeti a hurokat, de hangfogót tett rájuk a teljesen kiérett kor bölcsesége. Külön kell vennünk a hosszabb lélekzetű 'Mészvilágot'-ot, melyben a varrógép meséjének költője hoz vissza köztük egy darab száz év előtti empire-levegőt, a mely akármennyire igaz és tiszta zamati, mégis a modern légkör folytonos titkos belejátszása teszi csodálatos varázsúvá. Nyolcz év termésének számra nem sok ez a huszonhat vers, — igazán csak egy marék virág, de csupa olyan virág, a melyet csak ritkán, nagy fölbuzdulásainkor terem a magyar televény.

Sámson. Oláh Gáborban egy évvel ezelőtt érdekes, egyéni lírikust ismertünk meg, ma hosszabb költői elbeszéléssel lép elénk s nem kelt semmivel sem kevesebb érdeklődést. A bibliai Sámson történetét választotta műanyagát, hogy mondanivalóit elmondhassa, de a történetnek csak a váza, bibliai, a tartalma modern romantika. A zsidók apró cselekedeteit a filiszteusokkal világdöntő nagy küzdelemmé dagasztja a költő, Sámsonba pedig egy modern ember gyöngéd, lágy szerelmét oltja be a szép kis Miriám iránt. A primitív ó-testamentomi Sámson bizonyára nem tudott ilyen szerelmeiről, valamint racionalista sem volt vallás dolgában. Az Oláh Gábor Sámsona keresi Istent, de nem találja, csak azt hiszi, a mit érzelmei elmondanak neki s végül abban jövegesedik ki meggyőződése, hogy: 'magam vagyok magamnak istene' és emberre nincs más törvény, mint önmaga. Ezért átkozzák ki, mikor hatalma, diadólása tetején áll, a zsidóság papjai és vénei, de nem ebben bukik el, hanem Delila áulésában, Miriámhoz pártolása miatt. A földolog azonban az a hús és vér, a mivel a költő a mese vázának költői életet ad, azok a képek, a melyek festésére a mese alkalmakat ad neki. A gyermek Sámson és Miriám találkozás a patak vizében, mikor az erős fiú megmenti a fuldokló leányt, Sámson bús haragja, mikor a szép leány Abdonhoz a királyhoz pártol, Sámson összetűzése hitbuzgó apjával, hitetlensége miatt, találkozás Mamasséval, a pusztai bölcsessel, csatája az oroszálannal, első győzelme a filiszteusokon, szilaj szertelen érzéki szerelme Delilával, Abdon megölése, a tébolyodott Miriám, karján gyermekével, a mint felbreszti Sámsonban az apaság őshelvű vágyát s elfordítja szívet Delilától, Delila áulása, Sámson fogsága és halála, — mind egy-egy kép. A képeseket köztük

hol lassabb, hol szorosabb, teljesen egységes képsorozattá nem elegendnek össze, de mindegyik magában művészi erővel és a színeknek néha szinte káprázatos gazdagsággal van megosinálva. Legmelegebbek és leghatásosabbak azok, a melyekben Sámson legkevesebb Sámson, a mikor a szerelemben gyötörődik és tobzódik. — hiszen fiatal költő beszél róla, a kinek lelkében a szerelem a legerősebb, legelevenebb realitás. A harcok rajzán megérezzük az eleven részletek hiányát, melyet nem főd el a keleti színekben tomboló képek gazdagsága: bármily szépek is a hasonlatok, melyeket a költő képzeletében gyűjt a harc szemlélete, — csak a hasonlatokat látjuk, nem magát a harcot. Az elbeszélés értéke a költői nyelven fordul meg; Oláh Gábor a nyelv olyan gazdagsággal tárja elénk, a mely teljesen elfeledtet minden kifogást, melyet munkája ellen felhozhatnánk. Roppant színesen beszél, a mi jó illik az elbeszélés keleti jellegéhez, csak úgy ömlenek ajkán a hasonlatok, képek s majd mindig megérezzük rajtuk, hogy nem a hagyomány a szállójuk, hanem egyenesen, frissen pattantak ki a költő képzeletéből. Minden jelenethez, minden jelenséghez egész sora a képeknek áll rendelkezésére s valamennyi jellemző, szemléletes, spontán, verejtékez nélküli. Vörösmartyig kell visszamennünk, hogy ennek a nyelvnek pártját keressük, a mint hogy Oláh Gábor legközelebb rokonságban Vörösmartyival áll, teljesen romantikus — egy kis modern izzel — nyelvében, felfogásában, ábrázolása módjában. De mindenestre költő a javából, a két-három legkülönb egyike a mai fiatalok között. Hogy tanult nemesek Vörösmartytól, Aranytól, Petőfőtől, az Énekek Énekétől, Shakespeare-től (Miriám édes testvére Oféliának), — mindenkitől, a kítől mi magyarok tanulni szoktunk? Persze hogy tanult, hiszen a ki nem tanult, az nem is tud. És Oláh Gábor sokat nem tud még,

SIDI BON DJENAN HATÁRORSÉG AZ ALGIR-MAROKKÓI HATÁRON.

folyóiratokból összekeresgélni az egyes tanulmányokat.

Elaborator Grammatica Hungarica. A magyar tudományosság egyik legfőbb büszkeségének, Révai

Révai meghalt. E harmadik kötet kéziratának nagyobb része fennmaradt s a Nemzeti Múzeum kéziratárának kincse volt, de kiadásra nem került máig. Most, Révai halálának századik évfordulójakor végre elhatározta az Akadémia e harmadik rész kiadását s a kegyetes munkával Simonyi Zsigmondot bízta meg. A fennmaradt s most közlére került kötet az egész szóképésztant s a mondatantól a birtokviszony részletes tárgyalását tartalmazza, — a mondatant többi része s az összetételekről szóló fejezet hiányzik. A magyar nyelvtudományt foglalkozóknak nagy hasznára szolgáló könyvhöz Simonyi rövid tartalmas utószót fűzött, a melyben megismertet a munka keletkezésére és sorsára vonatkozó tudnivalókkal s röviden jellemzi Révai nyelvészeti fajtetegetéseinek alapvonalait.

A honfoglalási kor emlékei. Hampel József egy vaskos kötetben kiadta újabb tanulmányait a honfoglalási kor emlékeiről. Mint könyve bevezetésében megállapítja, a honfoglalási kor alatt az egész IX. századot kell érteni, mert az ásatásokból kikerülő emlékek csak hozzávető, évtizedekre, vagy ennél is szélesebb időközökre terjedő időhatározásokra jogosítanak. Hampel már 1900-ban ily értelemben foglalta össze az addig ismert leleteket, mostani újabb tanulmányában az azóta sűrűn és nagy számmal fölmerült leleteket dolgozza fel az őt jellemző pontossággal és rendkívüli gyakorlaton alapuló éles ítéllettel. A munka bevezetésben kívül öt részből áll: csoportosítja a fennmaradt honfoglalási kori emlékeket, összefoglalja a honfoglalók hagyatékát, jellemzi a honfoglalók ékszereinek ornamentikáját, teljes leltárt adja a sírleleteknek és külföldi analógiáknak, kincseknek, egyéb leleteknek s a végén képes táblákban mutatja be az egyes fontosabb tárgyakat.

A MARTIMPREYI TÁBORBÓL TÜZELNEK A TÁBORRA LÖVÖLDÖZŐ AGRALL-TÖRZSRE.

a mi a mesterséghez tartozik, de tud majd mindent, a mi a művészet lényege. Hogy szeretlen, néha túltömött? Fatal és lobogva ég a képelete. Hogy elvité néha kissé kemény és kopogós a hangja? Annál hajlékonyabb máskor s rimtelen soraiiban annyi a hangzatosság, hangjának annyira megvan a saját, egyéni színezete, hogy öröm hallgatni. Szeretjük a mai fiatalokat, sorra jönnek belőle az erős legények a reményt adnak arra, hogy ősünk szebb dolgokat fognak látni, mint bányáink.

Volf György munkáit összefoglaló kiadásban adja most ki az elhunyt kitünő nyelvtudós veje, Demeczky Mihály az Akadémia támogatásával. A becses és tanulságos sorozatnak most jelent meg első kötete, a mely Volf nagyarányú munkásságának épen legtermékenyebb részét tartalmazza. Négy nagyobb értekezés van benne: a honfoglaló magyarok műveltségéről, arról, hogy kiktől tanult a magyar irni, olvasni? továbbá első keresztény térítőinkről és az egyházi szláv nyelv hazajáról. Ezek az értekezések mondhatni új világot nyitottak meg a magyar nyelvtudományunknak, annak idején fényes példái voltak, hogy mikép lehet fontos történeti és kultúr-történeti kérdéseket a nyelvtudomány eszközeivel megoldáshoz juttatni. Tudományunkia nagyon termékenyek voltak ezek az értekezések, a Volf kitűzte nyomon indultak aztán mások, a kik az ő eredményeit megkorrigálták, nem megdöntötték. Az út azonban, a melyet ő mutatott, dús aratással kínálkozó tájakra vezetett. A kötet másik része kisebb polemikus cikkekkel áll. Ezekben az első rendű tudós mellett Volfban egy nagyon szeretetreméltó, eszes és elmés, temperamentumos és pompás dialektikájú író is nyilatkozik s ezért tudományos tartalmukat leszámítva is érdekes őket olvasni. A szép és becses könyv, melynek remélhetőleg mihamarabb megjön a folytatása, méltó emléke a jeles magyar tudósak, a benne lerakott gondolatok annál elevenebben fognak élni, mert most már nem kell

Miklósának legnagyobb s legfontosabb művéből, a magyar nyelv teljes nyelvtanából, a szerző életében csak két kötet jelent meg s így látszik, a harmadik kötet egy része is már a nyomdában volt, mikor

A MARTIMPREYI TÁBOR NYUGATI OLDALA, EGY SZÁZAD LEGIONÁRIUSSAL ÉS EGY SZAKASZ HEGYI TŰZÉRSÉGGEL. — A MAROKKÓI HARCZTÉRRŐL. — Attonyr Mihály magyar legionáriussal lapunk számára készített felvételei.

Helyiségváltás miatt KUNZ JÓZSEF és TÁRSA

cs. és kir. udvari szállítók

V., Deák-tér 1. sz.

árúkeszletüket

rendkívül előnyösen

árusítják ki.

Tetemes ármérséklés
asztalneműek-, törül-
közők-, zsebkendők-,
*finom fehérneműek-,
szőnyegárúknál.*

**Dús választék valódi
keleti szőnyegekben.**

Függönyök, ág- és asztalterítők.

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL
Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt.
Erdősötter gyöngéledők, vérszegények és
lábbadozók számára. Szívgyógyászati, ideg-
erősítő és vérjavító szer.
Künnöft. 3000-nél több orvosi vélemény.
SERRAVALLO, Trieste, Biadina.
Vásárolható a gyógyszertárakban filléres árké-
ben 4 K 2.60, egész literes árkében 4 K 4.50.

Szépítő Kúrát

végezhet mindenki odahaza, ha egy
dr. Juttassy-féle szépítő készletet beszeres.

Bőrszépítő készlet a normális, ép, tiszta arc bőr
szépítőgének: száraz, sötét, durva, hámló, fészelt, viszkető,
heredő bőre; ráncok és hibák ellen.

Bőrgyógyászati készlet fenyves, zsíros, pórusos,
akik (mitesszerek), pattanásos
(vimmertis), arca, vörös arc, vörös orr, vörös kéz, lagyási
foltok és izadás ellen.

Bőrtisztító készlet. Elszáradt, leharant nap-
sütő arcok fehéritésére, szőp
és májfolt ellen.

Hámlasztó készlet Lencsefoltok, tég pírások, pat-
tanás-gyomok, rózsapattanás
(rosacea) bőrkeményedés, borvirág, himlőhely és sebhely ellen.
hajkorpa, hajhullás ellen, a ko-
haj-gyógyítókészlet megakadályozására.

Ezen készletek fel vannak szerelve a megfelelő szappannal, szűk-
ségű kozmetikai eszközzel és szerrel, melyeknek biztos hatását
1892 óta ezer és ezer arcon tapasztaljuk a melyeknek ártal-
matlanságáról az intézet főorvosa: dr. Juttassy József köz-
metikus bőrgyógyász, egészségügytanár kezesekkel, klinikai
receptje szerint a szerek készülnek. A kimerítő használati utas-
ítás alapján mindenki sikeresen készítheti önmagát azon szépítő-
készlet ellen, melynek megfelelő készletet beszeres. Juttassy dr.
"Szépítő készlet" c. könyve minden készlethez mellékelve van.

Hámlasztó készlet Lencsefoltok, tég pírások, pat-
tanás-gyomok, rózsapattanás
(rosacea) bőrkeményedés, borvirág, himlőhely és sebhely ellen.
hajkorpa, hajhullás ellen, a ko-
haj-gyógyítókészlet megakadályozására.

Haj-gyógyítókészlet Elnyúlt, leharant nap-
sütő arcok fehéritésére, szőp
és májfolt ellen.

Hámlasztó készlet Lencsefoltok, tég pírások, pat-
tanás-gyomok, rózsapattanás
(rosacea) bőrkeményedés, borvirág, himlőhely és sebhely ellen.
hajkorpa, hajhullás ellen, a ko-
haj-gyógyítókészlet megakadályozására.

Haj-gyógyítókészlet Elnyúlt, leharant nap-
sütő arcok fehéritésére, szőp
és májfolt ellen.

Hámlasztó készlet Lencsefoltok, tég pírások, pat-
tanás-gyomok, rózsapattanás
(rosacea) bőrkeményedés, borvirág, himlőhely és sebhely ellen.
hajkorpa, hajhullás ellen, a ko-
haj-gyógyítókészlet megakadályozására.

Haj-gyógyítókészlet Elnyúlt, leharant nap-
sütő arcok fehéritésére, szőp
és májfolt ellen.

Hámlasztó készlet Lencsefoltok, tég pírások, pat-
tanás-gyomok, rózsapattanás
(rosacea) bőrkeményedés, borvirág, himlőhely és sebhely ellen.
hajkorpa, hajhullás ellen, a ko-
haj-gyógyítókészlet megakadályozására.

Haj-gyógyítókészlet Elnyúlt, leharant nap-
sütő arcok fehéritésére, szőp
és májfolt ellen.

Tűzijáték

Lampion, cotil-
lon, táncz tou-
rok, knall-bon-
bonok, álarczok
papirsapkák, =
ruhadiszek, =
papirhangsze-
rek, parókák,
szakálak, jux
czikkek, zászlók
jelmez kellékek
papir - guirlan-
dok, papir-kala-
pok

**EMMERLING
= ADOLF =**

Budapest, Gróf Károlyi-
utca 26. sz.

Arjegyzék.

+ Soványság +

Szép és telt testidomok a keleti ér-
pörök által, kiintetve: Páris
1900, Hamburg 1901, Berlin 1903,
6-8 hét alatt 30 font súlygyara-
podás, garantált ártalmatlan. Or-
vosilag ajánlja. Szigorúan lelki-
ismeretes. Nem szédülés. Számos
kísérlet. Az arkononként
használati utasítást, postatal-
ványval vagy utaválttal, de portó
nélkül 2 márk. Hygien. intézet.
D. Franz Steiner & Co.,
Berlin, 57, Königsgrünerstrasse 78.
Budapestben kapható Török József
gyógyszertárban király-u. 12. 12403

**Kérje ingyen
és bérmentve**
nagy képes magyar
árjegyzéket 3000-
nél több ábrával
órakról, arany- és
ezüstárakról.

KONRAD JÁNOS
cs. és kir. udv. szállító Brúxban
1931. sz. (Csehország.) Valódi
csúsz remanóir óra K 8.40. Valódi
csúsz óra K 2.80. Készítési ki-
zárta! Belsőre megengedve v.
a pénz vissza.

Felkészítő könyv.

**Magyar
Pohárközlő.**

Az életben előforduló min-
den alkalomra

Ára kemény kötésben
2 K.

Az összeg és 20 fill. posta-
költség előzetes beklüldése
ellenében bérmentve küldi

**LAMPEL R. könyvke-
reskedése** (Wodianer F. és
Fiai) r. t. Budapest, VI.,
Andrássy-út 21. és min-
den könyvkereskedésben.

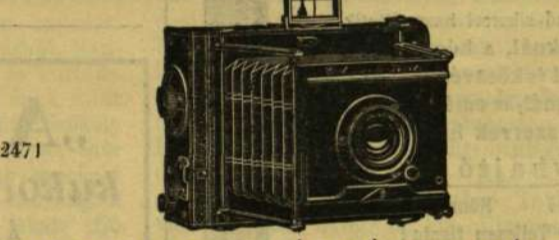

KALOGÉN BRÁZAY SÓSBORSZESZ FOGKRÉM ÉS SZÁJVIZ

ZEISS

PALMOS-KAMARÁK

ZEISS-féle tárgyuvegek
a legjáratosabb rétnagyságokban.
Tessék prospektust kérni P 157.

ZEISS-féle PRISMÁS TÁBORI TÁVCSÓ

BERLIN
FRANKFURT A. M.
HAMBURG

CARL ZEISS

LONDON
ST. PETERSBURG
WIEN

JENA (NÉMETORSZÁG)

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zalogkölcson R.-T.

irodái: VI., Andrássy-út 5. sz. a. (szaját házában).
Bevezetett részvényitke: 40 millió korona. Eltűgöd betétekkel, leasditott váltókat és előleget
nyújt értékpapirokra.
M. kir. szab. oszt. sorjájának főelarsultó helye: VI., Andrássy-út 5. Készítési-
gépke: IV., Károlyi-körút 49. IV., Farnassziák tere 4. (Irányi-utca sarok), VII., Királyi-
utca 57., VIII., József-körút 2., VIII., Gúti-út 6.

GANZ ÉS TÁRSA VASANTÓ ÉS GYÉGYÁR R.-T. BUDAPESTEN.

**MOTOROK benzín-, spiritus-, gáz-, szivó- és kohó- és üzemre minden nagysá-
gban. 800 lóerőig. Üzemkészség 1 1/2-2 1/2 iller lóerőnként és óránként. Emelőgépek
kézi, gőz, petrolum vagy elektrós motorok. Körülbengi gépek. Gőzök. Gőz-
motoros személyszállító vasúti kocsik kis- és nagyvasutak számára. Mindenféle
vasúti kocsik személy- és teherszállításra. - Vasúti felszerelések. Környezetű kor-
rek (Griffin rendszer). Hengerekkel malmok számára környezetű hengerekkel. Minden-
féle malomgépek. Egész malmok berendezése és felszerelése. Brikettgépek szén- és
fűrészpor és széklet brikettelésére. Turbinák minden egyes esetben a helyi szükségletnek
megfelelően szerkesztve, tehát az elérhető legnagyobb hatásfok biztosításával. Speciális
gépek a papír- és szellőző-gyártáshoz. Transzmissziók. Fűtőmotorok-készülékek.
Gyári berendezések. Árjegyzékekkel és költségvetésekkel szívesen szolgátunk.**

Budapest-Budapestvidéki üz-
let: Ganz-féle Villamosági R.-T. Budapest, II., Lövőház-utca. 101. IV., Koronaherczeginé u.
Elektrós motorok és erőátviteli berendezések egyen- és váltakozó áramra. Közből
vilámpák reklámjelzők. Elektrós üzemű szivattyúk, tejgyártású berendezések, emelő-
gépek, ventilátorok, metél vasutak, szél- és víz- és takarmányozó-berendezések.
Elektrós kis- és nagyvasutak, Bányavasutak. - Árjegyzékekkel és költségvetés-
ekkel szívesen szolgátunk.

Armo Excellent

az előkelő világ kedvelt divatillat-
szere!
Zsebkendő-illatszer
Eau de Toilette
Eau de Cologne
Toilette-arczpor
Sachet.
Minden hasonszerű üzletben kapható,
ha nem, akkor
A. MOTSCH & Co.
Wien, I., Wollzeile 9.

Farsangi cabaret- és színelőadások

Műkedvelői előadásokra legalkalmasabb egyfelvonásos színművek jegyzéke.

Az alább felsorolt színművek áttekintésének
megkönnyítése céljából az egyes címek előtt
számokkal jeleztük a férfi és nő szereplők
számát; oly színműveknél pedig, amelyekben
néma szereplők is előfordulnak, e számokat még
egy külön * jelzéssel is elláttuk.

„Tájékoztató a magyar színműirodalomban”

címmel ellátott, systematikusan beosztott jegy-
zékünket készsággal bocsátjuk díjmentesen az
érdeklődő közönség rendelkezésére.

férfi	nő	Egyfelvonásos színművek:	fillér
3	3	Anna. Dráma Csiky G.	40
7	2	Bákirály. a. Vigjáték. Berezik A.	40
2	2	Barátság. Vigjáték. Taylor T. - Csiky G.	20
2	1	Don Pietro Caruso. Színmű. Bracco - Radó	20
1	1	* Ékszer. az. Drámai epizód. Coppée-Csiky.	20
6	2	* Elvetemetkező. Dráma. Ifj. Hegedűs S.	20
3	2	* En jó esillagom. Vigjáték. Scribe J.-Ifj. Szász B.	40
2	1	* Énekek éneke. Dramol. F. Cavallotti-Radó A.	30
3	4	* Esernyő. az. Vigjáték. Bayle B.-Csiky G.	40
3	1	* Fehér szegfű. a. Dramol. Daudet és Manuel	1.60
*5	3	* Férfi. a. Versejáték. Sudermann-Makai	30
4	1	* Flipper és Nobler. Vigj. Brough W. - Csiky G.	20
5	2	* Fricke. Dráma. Sudermann-Pai J. B.	30
*4	2	* Gringoire. Színmű. Bauville-Csepreghy F.	30
3	3	* Hivatal vendég. Dráma. Maeterlinck	30
		Marquis G.	30
5	1	* Holló. a. Színmű. Kabos Ede	2
*7	1	* Hűség próbája. Vigjáték. Kisfaludy K.	30
5	1	* Idegesek. Bohózat. Michel és Labiche	30
		Ilosvai H.	30
1	2	* Jean Marie. Dráma. Theuriot A.	20
*8	5	* Kényeskedők. a. Vigjáték. Molière-Hevesi S.	30
7	3	* Kénytelen házasság. Vigj.	30
1	2	* Két fájdalom. Dráma. Coppée F.-Ifj. Szász B.	30
2	1	* Kincs. a. Színmű. Coppée F. - Csiky G.	30
1	1	* Magt álma. Vigjáték. Kisfaludy K.	1.60
*5	1	* Mátyás deák. Vigjáték. Kisfaludy K.	30
1	3	* Múza. a. Vigjáték. Legif. Szász K.	20
*7	2	* Nők hódotata. Drámai alleg. Torkos L.	20
2	2	* Nyolcadik pont. Vigj. Murgor-Szerdahelyi K.	30
4	5	* Paraszthűség. Népszínmű. G. Verga	30
		Radó A.	20
4	3	* Pílangó kisasszony. Dráma. Belasco D.	30
		Faludi M.	30
4	1	* Pry Pál meghasodott. Bohózat.	30
		Mathews K. - Mihályi J.	30
6	6	* Robinsonok. Vigjáték. Makai Emil.	30
3	2	* Szegény Pillyocdy. Bohózat. Morton M.J.	30
		Mihályi J.	40
*8	1	* Szilágyi Mihály szabadulása. Dráma.	30
		Kisfaludy K.	30
9	2	* Teja. Dráma. Sudermann - Makai.	30
1	1	* Tűz a zárdában. Vigjáték. Barrier-Feleki M.	60
*2	2	* Utcai énekesleány. az. Lirai ötlet. Edegaray- Szalai E.	30
2	1	* Utóirat. az. Vigjáték. Augier E. L.	1.60
7	4	* Vakok. a. Színmű. Maeterlinck-Marquis G.	30
4	3	* Végrehajtó. Vigjáték. Abányi Emil.	30
		Gabriele D'Annunzio - Radó Antal	30

Az itt felsorolt színművek kaphatók:
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r. t. n-ál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz.
és minden könyvkereskedésben.

Dr. Kapitány Kálmán utikönyvei:

AZ OSZTRÁK CSÁZÁRSÁG.
11 térképpel és 6 városi tervrajzzal.
Kötve --- 6 K

BÉCS.
Bécs város tervrajzával. --- 80 f.

KARLSBAD.
Három térképpel. --- 80 f.

MERÁN ÉS ARCO.
Két térképpel --- 80 f.

Kaphatók:
Lampel R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) r. t. n-ál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz.
és minden könyvkereskedésben.

A legjobb szakácskönyvek:

**Képes
Budapesti Szakácskönyv.**
Sz. Hilaire Josefa és mások nyomán
szerkesztette
Zemplényi Szabó Antónia.
Hetedik bővített kiadás.
Négy színes és 53 fekete képpel.
Ára kötve 4 kor., díszkötésben 4 kor. 80 fillér.

**Magyar - francia
szakácskönyv.**
Irtá
Dobos C. József.
Négy száz képpel és huszonegy színnyomattal melléklettel.
Ára díszkötésben 15 kor.

A Magyar Konyha.
Függelékül: A Házi Czukrázsda.
Szerkesztette
Kovács Teréz.
130 képpel.
Ára kötve 3 korona 20 fillér.

Legujabb és kipróbált
Magyar Szakácskönyv.
Készítette Átmozto
Németh Zsuzsanna. Zilahy Ágnes.
Tizenkettődik bővített kiadás.
Sok képpel.
Ára kötve 2 korona.

Az ügyes szakácsnő.
Középosztályú magyar konyhák számára.
Összeállította
Vörös Eszter.
Negyedik kiadás.
Ára kötve 2 korona 40 fillér.

Kaphatók:
LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz.
és minden könyvkereskedésben.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban,
Budapest, Egyetem-utca 4. szám.

BRAZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPAN
Szépség, illat és tisztaság
támad a Brazay sósborszesz-szappan nyomán. -
A bőre nézve rendkívül előnyös, azt finomra, puhává
teszi s ezenkívül egyesíti magában a kiváló szappan
minden tulajdonságait. Mint a szépség és egészség megőrzője
felülmulhatatlan. 12613
Kapható illatszerüzletknél, gyógytárakban, drogériák-
ban, ug, szintén minden finomabb üzletben.

Magyar Könyvtár.

Szerkesztő Radó Antal.
Egy-egy szám ára 30 fillér. **506** Minden fizet külön is kapható. szám

UJ:
486. Katona Lajos. Középkori legendák és példák.
487. Guy de Maupassant. Az ékszer. Ford. Tóth B.
488-489. Wilde Oszkár. Bunbury. Köznap komédia
három felvonásban. Fordította Mikos Lajos.
490. Turgenyev Iván. Pjetuskov. Fordította Ambro-
zovics Dezső.
491. Cicero beszéde L. Manlius mellett. Fordította
Szarvaszky János.
492. Somosi István. A helygyűjtés kézikönyve.
493. Hoffman Langaard. Wilde Oszkár. Fordította
Moly Tamás.
494. Alfred de Musset. Szeszély. - Az ajtó tárva
vagy zárva legyen. Fordította Hevesi S.
495-496. Wilde Oszkár. Az eszményi férj. Színmű
4 felvonásban. Fordította Mihály József.
497. Ady Endre. Sópadi emberek és történetek.
498-499. Wilde O. De Profundis. Ford. Elek Lajos.
500. Beöthy Zolt. Költők és hősök.
501. Krúdy Gyula. Hét szilva.
502. Wilde O. Aforizmák és ütétek. Ford. Radó Teréz.
503. Daudet A. Művészférfasságok. Ford. Elek Arthur.
504-505. Suro Alfréd. Az aczellárly. Színmű 4 fel-
vonásban. Ford. Sebestyén Károly.
506. Wilde O. Florenca tragédia. Ford. Benedek M.
Kiadja
LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám.
Kaphatók minden könyvkereskedésben.

KÖLTŐI MŰVEK:

A Franklin-Társulat kiadásai.
**ADY ENDRE
VÉR ÉS ARANY**
Ujabb költemények.
Ára 3 kor.

**OLÁH GÁBOR
SAMSON**
Költői elbeszélés.
Ára 3 kor.

Kaphatók:
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) részv. társ.-nál Budapest,
VI., Andrássy-út 21.
és minden könyvkereskedésben.

Neustein Fülöp hashajtó labdaccai

(Neustein-féle Erzsébet-labdacsok.)
E pilulák hasonló készítményeknél minden tekintetben fejlebb becsülendők: mentek minden ártalmas anyagtól, az altesti szervek bajainál legjobb eredménnyel használtatván, gyenge den hashajtók, vérsztítók; egy gyógyszer sem jobb s mellette oly ártalmatlan, mint e pilulák a

székszorulás
legjobb betegségek forrása ellen. Cukrozott külsejük végett még gyermekek is szívesen veszik.
Egy 15 pilulát tartalmazó doboz 30 fill., egy tekeres, mely 8 dobozt, tehát 120 pilulát tartalmaz, csak 2 kor. 2 kor. 45 fill. előleges beküldése mellett egy tekeres bérmentve szállítatik.

Óvást! Utazásoktól különösen óvakodjunk. Kérjük határozottan Neustein Fülöp hashajtó-labdacsait. Valódi csak, ha minden doboz törvényileg bejegyzett védjegyűnkkel piros felteko nyomtatásban "Szent Lipót" és "Neustein Fülöp gyógyszer" aláírással van ellátva. A kereskedelmi törvényesádig védelmi csomagjaink aláírásunkkal van ellátva. 12547
NEUSTEIN FÜLÖP
"Szent Lipóthoz" elismert gyógyszerára, Bécs, I., Plankengasse 6. Kapható Budapesten Török J. gyógyszerárban, Király-u. 12. és Andrássy-út 20.

A himlőhelyek eltávolítása

nagy és nehéz gondokat okozott eddig ezeknek és ezeknek. Sok-sok pénz repült ki az ablakon hiába. Rogátsy Kálmáné az érdem, hogy most már ezt a kellemetlen és az egész arcot elurultó szépségihibát is biztos sikerrel lehet gyógykezelnia a Rogátsy-féle pipere borax használatával. Harminez és hetvenöt filleres dobozokban kapható a készítmény (Rákóczi-út 10.) és minden gyógyszerárban, drogueriarban és fűszerüzletben.

Feltűnést keltenek TITANIA gőzmosógépek
Egy gyermek mossa vele az előbbihez képest 1/3 idő alatt a ruhát hófehérré.
Minden gépet próbára 55 koronától feljebb.
Képviselek keresetnek.: Bizonyítványok, prospektusok ingyen. 12607
TITANIA-művek, Wels 179 O.-Oesterr.

Rozsnyay vasas china bora.

Igen hatásos vérszegénység, sápkor, neurasthenia eseteiben. Egy 1/3 literes üveg ára 3.50 kor.

A Rozsnyay-féle vasas china bor

egyike a legelterjedtebb és leg-hatásosabb gyógyboroknak. A külföldi készítményeket felmúlja. Vérszegényeknek különösen ajánlható 12475

Kapható: minden gyógyszerárban.

Továbbá a készítmény: Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Aradon, Szabadság-ter.

A gége, torok, tüdő, gyomor, bél, vese, hólyag hurutos bántalmainál felülmulhatatlan

MÁLNÁSI Siculicia ARTÉZI GYÓGYVÍZ

KAPHATO MINDENUTT
FŐ-RAKIAI: BRÁZAY KÁLMÁN CEGEDEL BUDAPEST, VIII., JOZSEF-KORUT 37/39
Csak "SICULIA" nével ellátott üvegek valódiak.

Vadászfegyverek

vívó- és torna-szerek, orosz sáreszék legelősbbs 12548 beszerzési forrása
Seffer Antal sporteszközök, hátók és kötelgyártó ipartelepe. Budapest, IV., Károly-utca, boltszám 12. (Központi városi házi épület.)
Képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Kalap-áruház
Old American: Budapest, Belváros, Egyetem-utca 7. 4, 5 koronás kalap- és 10 koronás cilinderek-ajánlóját adjuk. Árjegyzék külföldik.

Téli fürdőkúra a Szt.-Lukácsfürdőben.

Természetes forró-mele leg kényes források. Szappanfűrdők, iszapborogatások, mindennemű ihermális fürdők, vizgyógykezelés, masszázs. Lakás és gondos ellátás. Csuz. kőszvény, ideg-, bőrbajok gyógykezelése és a téli fürdőkúra felől kimerítő prospektust küld ingyen a Szt.-Lukácsfürdő igazgatósága, Budapest-Buda.

OLCSÓ KÖNYVTÁR.

Szerkesztő Gyulai Pál.
UJ:
1430. A magyar szabadságharcz német dalnoka. Szemelvények Hartmann Móricz költeményeiből. Ford. Kozma Andor.
1431. Gyulai Pál. Emlékezés Deak Ferencze.
1432-1433. Istvánfi Pál. Volter és Grizaldis. Bevezette és magyarázó jegyzetekkel kísérte Vende Ernő.
1434-1436. Ihering Rudolf. Küzdelem a jogért. Fordította dr. Szilassy Czázar.
1437-1463. Mac Donagh Mihály. Az angol parlamenti szokásai. Irécsaságai és humora. Ford. Huszár Imre.
1464-1473. Fogazzaro A. A szent. Regény. Ford. Vetési J.
1474-1478. Ötven év előtt. Elbeszélés. Irta Jókay Lajos.
1479-1480. A kondor. Irta Stifter Adalbert. Németből fordította B. K.
1481-1485. Candide vagy az optimizmus. Irta Voltare. Fordította Langer Ignác.
1486-1488. Furio. Elbeszélés. Irta D'Amicis. Olaszból fordította Elek Arthur.
1489-1494. Sterne érzékeny utazásai. Ford. Kazinczy Ferencz. Bevezette és kiadta dr. Berki Miklós.
1495-1497. Balzac. Irta Thaine H. Franciaából fordította dr. Halasy Aladár.
1498-1499. A szentomiri kolostor. Irta Grillparzer. Fordította Györi K.
1500-1502. Nyomor és büntettek. Irta dr. Balogh Jenő.
1503-1505. Utazás a Harzban. Irta Heine. Németből fordította Oltók Gábor.
1506-1508. A pozsonyi diéta. Vigjáték 3 felvonásban. Irta Herzig Árpád.
Kiadja a

FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irod. intézet és könyvnyomda
Budapesten, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.
Kaphatók minden könyvkereskedésben.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban. Budapest, IV., Egyetem-u. 4.

Jó harmonikák K 4.80.

Eladott 50,000 darab! Jótállás!
Nincs vámköltség!
Kicsérletre megengedve, vagy pénzvisszatérítés!
300 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 24x12 cm. K 4.80
637 1/4 sz. 10 billentyű, 1 register, 28 hang. Nagyság 30x15 cm. K 5.20
636 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 28 hang. Nagyság 30x15 cm. K 5.40
305 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 50 hang. Nagyság 24x12 cm. K 6.20
663 3/4 sz. 10 billentyű, 2 register, 50 hang. Nagyság 31x15 cm. K 8.-
Szétküldését utánvétellel eszközöli a cs. és kir. udvari szállító KONRAD JÁNOS zeneműszállító-háza Brúxben, 1029. sz. (Csehország).
Főárjegyzék 3000 ábrával mindenkiéne kívánatra ingyen és bérmentve megküldeték.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
"STELLA"-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvegeje 2 K.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadságtér, Sétány-utca sarkán. 12445

Hegedűk. Cimbalnok. Fuvolák.
Forgatható és önműködő hangszerek.
Elsőrangú gyártmányok.
Pompás kivitelben. [Wérsékelt havi részletfizetésre.
ELEK és TÁRSA
Budapest, VII., Károly-körut 10.
Mélytányos üzleti elvek, Előzékeny kiszolgálás.
Képes hangszorárjegyzék ingyen és bérmentve. 12555

VASÁRNAPI UJSÁG

5. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, FEBRUÁR 2.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona, Félévre 8 korona, Negyedévre 4 korona. A "Világkronika"-val negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldj is csatolandó.

VADÁSZATOK GÖMÖRBE.

Gömörben Mátyás királytól kezdve mind mostanáig nagy szeretettel fizik a vadat. Mig a vármegye felső részében az Andrássy grófi család erdőterületei állanak a vadászok rendelkezésére, addig a vármegye alsó részében a balogvári és meleghegyi két hatalmas vadaskertben szaporodik a szarvas- és vad-disznó-állomány. E két vadaskert Kóburg Fülöp herceg birtoka; mind a kettőt több, mint kétszáz éve gróf Koháry István létesítette erős köfállal körített helyen.

A balogvári uradalommal több más magyarországi uradalommal együtt a férfi-ágon kihalt Koháry hercegektől örökölte 1827-ben házasság révén Fülöp herceg nagyatyja, Kóburg Ferdinánd herceg. A mindenféle vadban bővelkedő balogvári erdőséget minden évben kétszer keresi fel Kóburg Fülöp herceg és fia, Lipót herceg, kik rendszeren nagyobbszámú főúri társasággal érkeznek e pompás vadászterületre. Az idej vadászatok azonban a kettős családi gyász miatt esendben, vendégek részvétele nélkül folytak le január 9-től kezdve öt napon át. A vadászaton Fülöp hercegen.

a házigazdán kívül Lipót herceg, valamint unokaöccse, Kóburg Ágoston herceg vett részt. Minthogy egyes vadak januárban vadászati tilalom alatt állanak, a hercegi vadászatok részben a balogvári vaddisznós, részben pedig a meleghegyi szarvaskertben folytak le, mig rókára és vadmacskára a balogvári uradalom övező pagonyban folytak a vadászatok. A több évszázados vadaskert igen alkalmas a sörte- és dámvad tenyésztésére, melyet megkönnyitenek a hatalmas tölgy- és gesztenyefák, továbbá az ugyanitt lévő, soha ki nem

A GÖMÖRI VADÁSZATOKRÓL. — A TIZENNYOLCZAS SZARVAS. Balogh Rudolf fényvétele.